

FUTBOLDA ÇAĞIN NERESİNDEYİZ?

DOĞAN ERSAVAŞ: Panel Başkanı Gazeteci Yazar

ZEKİ ÇOL: Futbol Federasyonu Basın Sözcüsü, Spor yazarı ve TRT Yorumcusu

YILMAZ VURAL: Futbol Teknik Direktörü ve LİG Tv Yorumcusu

05 Kasım 2007

Sunucu: “Futbolda Çağın Neresindeyiz?” konulu panele hoşgeldiniz. Panelin moderatörlüğünü, gazeteci- yazar Sayın Doğan Ersavaş gerçekleştirecekler. Konuşmacılarımız, spor yazarı ve yorumcusu Zeki Çol ve futbol teknik direktörü-Lig TV yorumcusu Yılmaz Vural. Panelistlerimizi yerlerine davet ediyorum.

Doğan Ersavaş: Sevgili arkadaşlar, merhaba. 15 gün önce, ben yine burada sizlerle birlikteydim, basketbol konuşmuştuk. Bugün daha dünya çapında popüler olan, seyircisi, katılımı çok fazla olan, rantı büyük olan, dünyanın en pahalı sporlarından bir tanesi, büyük ekonomilerle yönetilen, futbolu konuşacağız. Gördüğünüz gibi “Futbolda Çağın Neresindeyiz?” diye, bir ana başlığımız var, bunu açacağız. Panelin sonunda da sizlerle soru-cevap tarzında, görüş veya fikir alışverişi yapmak istiyoruz. Tabii, konuklarımızı tanıyorsunuz. Sağ tarafımda benim çok kıymetli meslektaşım, Futbol Federasyonu Basın Sözcüsü, TRT’de futbol yorumları yapan sevgili Zeki Çol var; sol tarafımdaki beyefendiyi tanıyorsunuz, yaptıkları ve yapamadıklarıyla... Şimdi bana hemen kızmasın “yapamadım, neyi yapamadım?” demesin ama diyecek. Mesela Fenerbahçe’yi çalıştıramadı! O, özellikleriyle Türk futbolunun çok renkli ve başarılı teknik adamı Yılmaz Vural.

Şimdi konumuz futbol ama ben çağdaşlık tanımının içerisine bir altyapı teşkil edecek olan bir basketbol hikâyesiyle başlamak istiyorum panele. Bizim değerli ustamız, üstadımız Necmi Tanyolaç’ın yazmış olduğu “Arka Pencere” isimli bir kitap vardı. Arka Pencere de şuradan geliyor. O zaman gazetelerin son sayfaları, arka kapakları spordu. Sonra bir model çıktı. Sporu fazla belki önemsemeyen, gücünü bilemeyen, genel yayın yönetmenleri sporu içeriye aldılar. Bu “Arka Pencere” o zamanlardan kalan bir isim, hikayemiz de şöyle :

Amerika’da, baba, küçük çocuğunun her sabah çantasını alıyor, okula götürüyor, kapıdan içeriye bırakıyor, kendisi işe gidiyor, çocuk daha küçük. Birkaç zaman sonra okuldan haber geliyor, diyorlar ki, “sizin çocuğunuz okula 3 gündür gelmiyor, görüşmek istiyoruz”. Gidiyor müdürün yanına, diyorlar ki, “işte böyle böyle bir durum var”. Baba “efendim mümkün değil, çünkü ben her sabah çocuğumu bizzat kendim getirip, okula bırakıyorum, yani kendim teslim ediyorum, böyle bir şey olamaz” diyor. Diyorlar ki; “*bir garabet var, bu işte. O zaman takip edelim*”. Ertesi gün sabahleyin baba, çocuğunu tekrardan getirip bırakıyor. Baba köşeyi dönüp, işine doğru gitmeye başlayınca, çocuk okuldan çıkıyor ve evine gidiyor. 1-2 gün daha böyle yapıyorlar. Yine aynı olay yaşanıyor. 3. gün, okul müdürü, sınıf öğretmeni, baba eve dönüp geliyorlar. Çocuk yatak odasında yatağına uzanmış, düşünceli bir tarzda. Baba diyor ki, “evladım ben seni her sabah okula bırakıyorum, niçin okula gitmiyorsun?”. Kusura bakmayın bu laf için, bu hikayenin anlatımı böyle. Çocuk şöyle söylüyor : “Ben o pis zencilerle, aynı sınıfta okumam” diyor. İşte onlar kendi dinince, ikinci sınıf insanlar tarzında ifadeler falan kullanıyor. “Evladım herkes insandır, renklere bakılmaz, hayır” filan diyorlar. Bu arada okul müdürünün gözü çocuğun yatağının başucunun tam karşısına, yani ayak ucunda olan duvara takılıyor ve duvarda o dönemin dünyanın en büyük basketbolcularından Wilt Chamberlain’in boy posterini var. Chamberlain da bir zenci, zencilerle aynı okulda okumayı reddeden çocuk, bütün gününü Chamberlain’in posterine bakarak geçiriyor. İşte burada Necmi Tanyolaç’ın bir yorumu var. Diyor ki, “spor öylesine bir olgudur ki, kardeşliktir, dostluktur.

Şimdi bu noktada, bu çocuğun yaşını da dikkate alarak, daha hiçbir şekilde kirlenmemiş, yalan nedir bilmeyen, kırmızı ışıktaki geçmeyen, yere tükürmeyen, haksızlık, hırsızlık nedir bilmeyen bir varlık, yani çağdaş olmaya namzet bir insan modeli, ama geçen zaman höt

toplum gibi, orada da, Amerika'da da, Türkiye'de de, çağdaş niyetli, çağdaş görüntülü insanları etkileyen bazı faktörler var ve bu faktörlerden etkilenenler, maalesef çoğunlukta. Dolayısıyla çağdaş insan modelinden, çağdaş futbola adım attığınız zaman öncelikle, çağdaş insan olabilme özelliklerini yakalamamız gerekliliğini, ben hissediyorum. Şimdi bu uzun açılıştan sonra futbolun dünyadaki konumunu, sempatisini size anlattım. Türkiye'den yaşanmış bir olayı misal vereceğim, daha sonra değerli konuklarımızla birlikte panelin açılışını yapacağız. Benim Ömer Kayalı diye bir arkadaşım vardı, İngiltere'de okuyordu. Bir gün, o zamanların David Beckham'ı denen yakın geçmişte vefat eden George Best diye bir oyuncu vardı, çok popüler bir oyuncu gerçekten, 7 numaralı. Arkadaş İngiliz arkadaşıyla yolda giderken, Best'i görüyor ve koluyla dürtüyor. "Ne oldu, ne var?" diyor, "bak Best geçiyor" diyor. İngiliz diyor ki, "benim için çok önemli bir şey değil Best'in buradan geçiyor olması, sırtındaki 7 numaralı formasıyla sahaya gidip, başarısını gösterdiği zaman benim için itibarlı bir insan haline gelir" diyor. Bu, yaşanmış bir olay. Benim yaşadığım olaydan hemen bağlayacağım. Adana'dayım, Adanaspor'da Miliç diye bir Yugoslav futbolcu oynuyor. İyi, başarılı bir futbolcuydu gerçekten. Çok güzel bir gol attı. Şimdi "alkıştı, heydir, oleydir, çok yaşadır, aslansın, kaplansın filan" denilebilir ama tribünden bir seyirci, bir taraftar (özür diliyorum ve tövbe estağfurullah diyorum), Miliç "sen Allah'sın" diye bağırdı. Ben bunu kulaklarımla duydum. Şimdi iki tane sporcunun, iki ayrı insan, iki toplumdaki değerlendirmesine bakıyoruz. İşte burada da o çağdaşlıktan biraz daha ileriye gidip, fanatizm denen şey başlıyor. Geliyorum, toplantının öznesine yani çağdaşlık konusuna. Şimdi ben öncelikle futbolun çeşitli kademelerinde görev yapmış, yani çeşitli takımlarda görev yapmış, en alttan başlamış, en zirveye kadar çıkmış, yurtdışında tahsilini yapmış, bu konunun artık resmen bilirkişisi olan Yılmaz Vural'a sormak istiyorum. Siz hocam, çağdaşlık, çağdaş futbol deyince ne anlıyorsunuz ve Türkiye, bu çağdaş futbol dünyasının size göre neresinde?

Yılmaz Vural: Öncelikle iyi günler diliyorum hepinize. Bu davetinizden dolayı teşekkür ederim. Sizlerle birlikte olmak çok hoş, nitekim çağdaşlığı yaşayacağımız, yer burası. Anladığımı daha iyi kavrama açısından bir zorlanma olmayacak hiç şüphesiz. Şimdi ben 1974 senesinde, Tekirdağspor'da futbol oynadım, profesyonel futbolcuydum. Bir sakatlık oldu ve baktım ki, bir anda bir kenara itiliyorsunuz. O zaman ki, dönem daha farklı. İşte lise bitmiş, üniversite sınavları yine o zamanlar da var. Kısa keselim, Ankara Spor Akademisi açılmış, yıl 1975. Dönemin Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk ve okulda ilk dersimize girecek, o zamanın Başbakanı Sadi İrmak. Geldiler, açılış yaptılar, şu anda Yaşar Doğu Spor Salonu var, onun yanında bir temel atıldı ve o dönemde de kendi branşlarında milli olmuş oyuncular, bir heyecanla bu okula kaydolup, Türk futbolunun çağdaşlaşmasını sağlayacak, gelişimini sağlayacaklardı. İlk defa Türkiye'de böyle bir kuruluş gündeme gelmiş ve açılmıştı. Heyecanlıyız, hepimiz geldik. İşte 3.500 kişi filan, sınav açıldı. Okula 60 erkek, 20 kız öğrenci alınacak, bu kadar insan içinden. Hem o sınav heyecanı, hem de kalabilerseniz, bu işin içinde, Türk sporunun kurtuluşunu sağlayacak kişilerden birisi olacaksınız, bir ideali var, bu anlamda. Neyse sınavı başardık, okula girdik. Bir sene sonra, o temeli atılmış, demirden birkaç parça bir şeyler filan onlar söküldü, Meclis'in önüne dikildik. Çünkü, Akademi açıldıktan sonra ne olacağı belli olmayan ve buradan mezun olacak öğrencilerin neresinde olacak bu işin? O hevesle yapılmış ve hiç programlanmamış bir şekilde bu eğitim başlamış, oldu ve buna tabii bir isyan var. Yani biz çağdaşlığa 75 yılında sporun daha çağdaş olması, daha organize olması, her boyutunda, hem çalışılmasına, hem yönetilmesine kadar, bu işin içinde olalım derken zaman kaybettiğimizi görmeye başladık. İşte öğrenci hareketleri o zaman malum, 75-80 li yılları, Türkiye'nin çok sıkıntılı bir dönemi. Öğrenciler Türkiye'nin tam içinde, her şeyiyle çok ilgileniyorlar, öyle bir dönemindeydi. Yani çağdaşlığa ben adım attım kendi branşımda, bir tarihti benim için, bir milattı. Ama ondan sonra okul bitti, mezun olduk. Dolayısıyla Semih hocamız da burada, biz de aynı, o benden birkaç sene aşağıdaydı. Birlikte başladığımız bu idealizm, aramızda işte, o şimdi bu üniversitede spor sorumlusu, işte ben bir yerde, zaman zaman teknik direktörlük yapıyorum. Bu işin tam içindeyim. Bizim gibi bu okulu bitirdikten sonra bu işin içinde kalabilen bir çok insan yok, kimisi ticarete atıldı, kimisi başka işler yaptı. Yani işte kaç kişi mezun olduysa ve 75'te kurulan okulda, sanırım 86-87 senesinde de kapandı zaten, yani okul ortadan kalktı ve Semih'ten şimdi duydum, çok

hoşuma gitti. Bu üniversitede sanırım birkaç yıl içerisinde sportif anlamda tesisleşmesini tamamlayıp, bir akademi gibi diğer üniversitelerdeki beden eğitimi spor bölümleri gibi değil de sanırım, sporcu yetiştirici bir kuruluş olmayı planlıyor. Yetiştiriciyi eğitmek çok önemli, zaten Türkiye'deki en büyük problem bu. İnsan yetiştirenlerin, insan eğitenlerin eğitimsiz olması ve çağın gereklerini orada öğretememesi; çünkü Türkiye araştıran bir ülke değil. Şimdi şimdi yavaş yavaş başladı. Türkiye'de genelde araştırılanlar alınır. Ben o kıyaslamayı şöyle yapabildim. Buradaki spor akademilerini bitirdikten sonra, dedim "bu işin içine ben nereden gireyim?". Çünkü, çok ünlü bir oyuncu değilim. İkinci liglerde profesyonel futbol oynuyorduk. "Acaba başkalarından daha farklı bir boyuta kendimi getirebilirim, bu pazarın içine girebilir miyim?". Bu anlamda işte kendi imkanlarımızla sorduk. Futbol Federasyonu dedi ki, "siz neredeki eğitimi kabul edersiniz, ne yapalım, biz, Almanya'da teknik direktör yetiştiren bir kurs var, buraya gidebilirseniz, Türkiye'de bunu kabul ediyoruz". Dolayısıyla rotamızı Almanya'ya çevirdik ve büyük bir laboratuvar var, oraya girdik ve giderken de şöyle bir kuşku vardı, içimde: "Ben varsayalım ki, çok çağdaş bir bilgilenmeyi orada alıp geldiğimde burada hangi gruba vereceğim? Hangi imkanlarla, böyle bir şey bulabilecek miyim burada? Çağdaşlığı, Türkiye'de yaşatabilecek miyim, içinde olabilecek miyim?"

Bu kuşkuyla, bu ikilemele gittim ve neticede orada eğitime başladığımızda, bu kursu yapacağız. Dediler ki, "ooo sen olmaz. Biz Türkiye'den hiçbir şeyi kabul etmeyiz. Burada yeni baştan, bir Alman gibi senin de sıfırdan başlaman gerekiyor!". Yani ülkemizde yaptığımız eğitimi, hiçbir şeyi kabul etmediler ve biz Almanya'da sıfırdan başlayarak, sonucunda bir teknik direktörlük kursu, enternasyonal bir kurs aldık. Bu arada bari gelmişken, oradaki spor akademisini de bir görelim, bakalım neler oluyor, orada onları görelim. Yani o teknik direktörlük kısmı başka, akademik boyutu başkaydı. Neyse ona da başladık. Dediler ki, "olmaz, sizin okulunuzda aldığınız dersler burada bizi bağlamaz. Burada da yeni baştan, birinci sınıf gibi başlayıp öğreneceksiniz". Dediler. "İyi peki onu da yapalım". Ve böylece oradaki eğitimle, Türkiye'yi kıyaslama şansım oldu. Yani ben burada aldığım o, Türkiye'de bana çağdaş bilgiyle verilen bilgilere bir baktık ki, 50'li senelerden, 60'lı senelerden kalan, modası geçmiş, artık aşılmalı gidilmiş Under One bilgisinden tutun, spor hekimliğine, işte futbolun o uzmanlık dalı olan bilimlerden istifade ettiği kısmının çok bize artık, çağcıl dünyası insanlara verdiği, o bir yere getiremeyecek kadar eskimiş olduğunu, orada görmek durumunda kaldık. Okuldan bilgi almak, çağdaş bilgilenmeyi almak için ne paranız yeter, ne pulunuz. Fotokopi yapsanız, zaten öğrencisiniz, mümkün değil. Dolayısıyla yani Türkiye'nin bize o zamanda, işte çağdaş bir eğitim veriliyor diye, bildiğimiz yaşadığımız ülkemizin, gittik birde bir gördük ki, alakası olmayan, çok geri de kalmış, çağdaşlaşmayı yakalayamamış, o çizgiye gelememiş bir boyutta olduğunu maalesef gördük. Dolayısıyla bir baktık, bir spor akademisi, 12 katlı bir bina, her binada spor psikolojisinden, bütün lojilerden, yani sonu loji diye biten, psikolojisinden, sosyolojisinden, anatomisinden bilmem nesine, fizyolojisine kadar, insanla ilgili her şeyin hem ruhsal anlamda, hem fiziksel anlamda, onu en üst boyuta getirebilmek anlamında, güncel olan bilginin ne olduğunu gördük.

Alman hükümeti okula bir ödenek ayırmış ve orada milyonlarca marklık (o zaman mark vardı) harcama yaparak, onu çok yücelerde, araştıran bir araştırma binası kurmuş. Orada her gün araştırılıyor. Antrenmanla ilgili son değişiklikler, işte insanın motorik özellikleri, bir yere getirirken ne yapılması lazım, nasıl antre edilmesi lazım gibi son güncel bilgileri görünce şaşırdık, tabii. "Allah Allah" dedik yani bize Türkiye'de ne denmişti, burada ne oluyor? Çağdaşlık derken ilk defa duacı hissettim, ben, yani benim kendi konumumdaki eğitimimin hiç çağdaş olmadığı anlamında bir sıkıntı hissettim, orada. İşte tabi ki, kendi imkanlarınızla orada eğitim yapıyorsunuz. Hiç de kolay değil, gece gündüz çalışacaksınız. Zaman bulup okula gideceksiniz. İşte orada kendi imkanlarınızla bu eğitimi alıp, ülkenize gidip bu idealizmle bir şeyler yapacaksınız. Ve çağdaşlık derken o hep sıkıntıdır, içimde. Çünkü, ben futbol oynadığım için biliyorum. Şunu gördük ki en iyi, en çağdaş bilgilenmeyi de alsanız, sizi bir yere insanlar getirecektir. O insan ilişkilerini oluşturmanız lazım, eğitim bittikten sonra branşınız ne ise o konuda bir iş bulma imkanınız olsun. Yani kendinizi istediğiniz kadar iyi eğitin, o bittikten sonra, pratiğin içine girerken, nereden başlayacaksınız, kim başlatacak, nasıl başlatacak, o da çok önemli değil mi? Biz de hasbelkader böyle insanlar tanıdık ve o

insanlar dünyasında kimse kimseye karşılıksız bir şeyler vermez. Vermeleri için ilişkiler olması lazım. Size sempati duymaları, inanmaları, sevmeleri lazım. Böyle ilişkileri oluşturmanız lazım. Bu açıdan böyle bir başlangıç ve 6 yıl sonra Türkiye'ye, bir ağabeyimizin aracılığıyla geldik Malatyaspor'a, 86 yılında. Orada Özkan Sümer hocamızın yanında futbolun içine girdik.

Şimdi şunu gördüm. Ben gelirken abimiz Ergun Gürsoy, kulakları çınlasın, Galatasaray'da yıllarca yöneticilik yapmış bir insan. Dedi ki, "*Yılmaz buraya geliyorsun, bu hocanın deneyiminden istifade etmek, en azından profesyonel olayın ne olduğunu görmek açısından gel, birlikte ol*" dedi ve gerçekten geldik, baktık ve ilk defa çağdaş bilgilenmenin orada faydasını gördüm. Ben Sarı Çizmeli Mehmet Ağa'ydım, Yılmaz Vural. Milli takımlarda oynamadım. Dolayısıyla futbol camiası beni hiç tanımıyor. Nasıl girecektik bu işin içine? Sevgili Özkan Sümer'le, 6 ay birlikte çalıştık ve 6 ay sonunda o görevi bırakmak durumunda kaldı. Benim hasbelkader orada kalmam gerektiğini ifade etti ve takım (o dönemde 20 takımlı bir Türkiye ligi vardı) 16. sırada ve 5 takım düşecek yani düşme potasının içinde durumundaydı ve geriye 10 maç kalmıştı ve benim orada kalmamın nedeni de futbolcularla o zamanki, Türkiye'nin teknik adamların, onların öğrettiklerinden çok farklı şeyleri, mesela sayın hocamız bana al takımı ısıt dediğinde, kendimi şöyle hazırlıyordum. "*Acaba toplu bir çalışma mı yapacağım, topsuz bir antrenman mı olacak, kendimi buna hazırlayayım?*". Ve hemen hemen o 6 ayda bana takımı ısıt, dediğinde her antrenman farklı bir şeylerle, hocaların farklı yaklaşımlarla, farklı bilgilenmeyle yaklaşımımız oluyor. Onlar da şaşırıyorlardı. Çünkü, vücutlarının tanımadığı bir şeyler yapılıyor. Farklı farklı gördükleri şeyler keyif veriyordu. Yani yine o 6 aylık çalışmada, o çağdaş bilgilenmenin getirisi karşılığında benim 6 aylık bir süreden sonra, Türkiye'de yeni bir lig takımında teknik direktör olarak başlamam da mümkün oldu. Çünkü, farklıydım, ben. Yani ben farklıydım, ama Türk futboluna bakın, hiç farklı değildi. Çünkü, hiç çağdaş konumu yoktu. İşte 15 tane teknik direktör elinde, biri bırakıyor, öbür tarafa, diğeri bırakıyor, öbür tarafa... Kurslar açılmıyor... İnsanlar bilgilenmek istiyorlar, onlara eğitim imkanı sunulmuyor. Dolayısıyla o dönemin Ali Uras federasyonuydu, düşünün 10 tane maç kalmış. 10'nun 7'sini kazanan birinde 8'ini kazanmış, biri berabere, biri mağlup, düşmeye aday takım, averajla 6. sırada ligi bitirdi. Yani çok kısa dönemde, hiç de çağdaş bir yaklaşım değil. Türkiye, beni bu 10 maçlık süre içinde başarıdan dolayı yılın antrenörü seçti. Yani bu kadar da kısa sürede bir yere getiriyorlar insanı ve tabii işin içine girince benim kendi işimle ilgili ne durumda ülke diye, hep o meraklı gözlerle araştırmaya çalıştım. Neresindeyiz, bu çağdaşlık olayının diye. Hiç çağdaş değildik, çünkü düşünün ülkede eğitilmek isteyen insanlar var, onlara bu imkan sağlanmıyordu. Antrenörlük kursları açılmıyor, 3-4 senede bir, "aman bu tekelin elinden çıkmasın" manasında böyle bir yaklaşım vardı. Tabii ki, benim kısa dönemdeki çarpıcı başarımlarım.... Ali Uras Federasyonu, "ya bu çocuk geldi, bu işi yaptı. Kim bu adam, nereden çıktı, niye bu olmasın?" diye, Özel B kursu diye bir kurs açıldı ve buradan (o dönemin şimdi tanıdığınız en yakın isimleri Mustafa Denizli, Fatih Terim) kısa sürelerde yüzlerce antrenörün önü açıldı ve dolayısıyla yapılan o çabuk çabuk kurslarla antrenör pazarı artık genişledi ve belki bilgilenme çağdaşlığıyla, ama en azından onların önünün açılması açısından böyle bir uygulama başlamıştı. Sonrasında da tabii işin içine girince, belki benim Türkiye'de biraz evvel, Doğan Abi'nin dediği gibi hedef büyütme imkanım şöyle olmadı. Çünkü, bu ülkede çok konuşursanız, insanları rahatsız edersiniz. Ben de bütün olayları gözlediğimden, bunları çok yüksek sesle konuşmak, dolayısıyla içimde kalmasın, kafama geldiği gibi hiçbir şeyden çekinmeden bunları konuşma tarafında oldum. Yani bu köyün delisi oldum, tabiri caizse. Gördüğümüz, eksik bulduğumuz her şeyi, çağdaşlık adına olamayan her şeyi tartıştık, söyledik, hala söylüyoruz. Bu Federasyon başkanı olsa da söyledik. Spor Bakanı olsa da söyledik. Türkiye'nin neresinde çarpık bir şey varsa, her şeyi yönetici de, futbolcu da olsa, bunları söylemeye çalıştık ve tabii ki bu bir rahatsız edici olaydı. İnanın arkadaşlarım, 15 sene oldu Türkiye'de antrenörlük hayatım biteli, karşımda çok büyük bir eski antrenörün desteğiyle mücadele verdik. İnanın takımlara giderken geceleri gidiyorduk. Görmesinler, çünkü, bütün camiayı tanıyorlar. Telefon ediyorlar, "*yaramaz adam, ahlaksız, almayın bunu*" gibi böyle yakıştırmalarla sizin başka yerlerde çalışmanız engelleniyordu. Yani bu ülkede

çağdaşlık adına eğer birisi çıkar çok sivri olursa işte başına bunlar geliyordu. Dolayısıyla o hedefleri büyütme de pek mümkün olmuyordu. Ama sağduyulu insanlar olmazsa, bir toplumun gelişimi nasıl olur, insanlara nasıl mesajlar gider? Birileri de bu görevi maalesef yapmak zorunda, yapıyor veya o rolün içine girdiğinde onun dışına artık kendini çıkaramıyor gibi bir sıkıntımız olmadı, değil ve futbolda çağdaşlaşma 90 öncesi ve 90 sonrası diye adlandırılıyor. 90 sonrası dediğimiz yani artık özerkleşen bir futbol, kendi kendini yönetmeye çalışan bir futbol, Rahmetli Turgut Özal dönemi dedi ki “*buyurun kardeşim, yapın yönetmeliklerinizi kendi kendinizi idare edin. Bu işin içinden siyaseti çekelim*” ve sağolsun, Allah rahmet eylesin futbolun çok büyük bir başlama noktası ondan sonra geldi. Şimdi Zeki'nin yanında dikkatli konuşmam lazım, olağanüstü istatistikçi birisidir. Yani yanlış tarihler vermeyelim. Dolayısıyla ondan sonra Türkiye’de futbol artık kendini seçecek, delegasyonunu bulmak için kendi içinde antrenörleri, taban birlikleri dediğimiz, işte futbolcuları, hakemleri, spor yazarları, futbol adamları bunun yanında kulüpleri derken bu delegasyon sistemi oluşturuldu ve futbol kendi kurumlarını kendi içinde tam çağdaş bir yapılanmayla oluşturmaya çalıştı ve 89 senesinde ben, Bursaspor’da çalışırken, Sayın Şenez Erzik ve Başkan Yardımcısı Turgay Atasu hocamız profesör, Bursaspor’dayım ve Beşiktaş maçı öncesi telefon geldi. Dediler ki, “İstanbul’a gelir misin? Dedim “hayırdır?”. “Milli Takım’da görev vermek istiyoruz, sana. Burada seninle konuşmamız lazım”. 9 Şubat, 10 Şubat’ta da antrenör ismi açıklanacak. Ben “*Beşiktaş maçı var, şimdi nasıl geleyim*” dedim. Yani maçı oynayalım, Cumartesi günü akşamüstü geleyim”, “ama akşamüstü biz açıklayacağız hocanın ismini” dedi. “Yani bırakıp gelemem” dedim. Neyse akşamüstü maç bitti, atladım İstanbul’a gittim. Orada şu anda ki, Futbol Federasyonu’nun, işte bölge antrenörlükleri, futbolun daha Türkiye’de genele yayılması anlamında ve seçim anlamında veya çalışılması anlamında, Türkiye geneline yayılması anlamında böyle bir çağdaş gelişim, kıvılcımın artık diyebilirim. Yani bana çünkü, görevim İstanbul’da söylendiğinde dedi ki, “Sepp Piontek’i teknik direktör olarak açıkladık. Onun yardımcısı olacaksın, dolayısıyla gel bu işin içine gir”.

Şimdi bakın arkadaşlar, idealist olmak acaba insana ne getirir? Mesela ben o zaman o görevi kabul etseydim, belki şimdi dediği gibi Doğan Abi’nin, Fenerbahçe’de şimdi teknik direktör olabilirdim. Çünkü Milli Takım hocalığından oraya gidecektik, olurdu. Ama o güne kadar hep ben yabancı antrenöre karşı olduğumu, işte böyle panellerde, her yerde, üniversitelerde anlatırken, nedenleriyle, kafatasçı bir yaklaşımla değil, gerekleri anlamında hep anlatırken, şimdi bana böyle bir imkan geliyordu, yabancı bir adamın da yanında yardımcı antrenörlük teklifi geliyordu. Çok da güzel bir imkandı bu. Bunu şimdi ben kabul edersem, kendimi inkar eder miydim... ederdim, galiba. Çünkü sürekli karşı olduğum birisinin yanında, onun yardımcısı olmayı kabul edecektim ve bana ters geldi. Dedim teşekkür ederim, ben bu görevi kabul edemeyeceğim. İşte o zaman sevgili Fatih Terim, Göztepe’den büyük bir takıma getirilmişti. Her zaman dedim, hep beni yanlış anladılar. Ben olmasam Fatih Terim olmazdı, diye. Çünkü ben o görevi yapsam, belki o olmayacaktı. Yani o, yaşam şansıydı onun belki. Olay döndü, buraya geldi.

Şimdi oradan şuraya geleceğim. O günlerde bizim çağdaşlık adına hep yurt dışında gördüğümüz o bilgileri, Türkiye’de uygulanması adına böyle bir teklif olduğu için, bana bu görevi teklif ederseniz, bakın benim yaklaşım tarzım bu olur; işte ülkede futbol bölge müdürlükleri kurarım, bölge antrenörlükleri kurarım, futbolun daha iyi organize olmasıyla, seçim yapılırken milli takımlara daha tabandan ve genelinde, bütün ülkenin her yerinde yetenekli gençleri bulmaya çalışarak yaparım. En önemli şey, Milli Eğitim Bakanlığı ile bir mutabakat yapıp, anlaşma yapıp bunu okullara sokarım. Çünkü, Türkiye’de şu anda 7-18 yaş grubu 14 milyonun okuduğunu, yani Türkiye’nin en önemli altyapısının bu olduğunu biliyorum. Bu kadar genç bir potansiyelden 5.000 lisanslı oyuncu var, yani komik bir rakam. Dolayısıyla bu potansiyelin geliştirilebildiğine şükür yani o günkü şartlarda bizim orada aldığımız o çağdaş bilgilenmenin ülkede uyarlanması adına böyle şeyler söylemiştim. Maalesef o çalışmamız mümkün olmadı ve dediğim gibi bir sene sonra, 1990 sonrası Türkiye’nin futbolda çağdaşlaşmasının başlangıç noktasıdır ve o günden bugüne de görüyorsunuz, futbolda çağdaşlaşma belki şöyle bir noktaya getirdi bizi. Dünya üçüncüsü

olmuş bir Türkiye, Avrupa Şampiyonu olmuş bir Türk takımı. Yani bu ne demektir? Doğru çalışmalar, demek ki başarılı başarılı başarılı, yavaş yavaş buralara kadar gelmiş. Ama bakıyorsunuz, işte ondan sonra geriye dönüş tekrar; Avrupa kupalarında tur atlayamayan bir Türkiye, Dünya Kupaları elemelerine dahi katılamayan, turnuvalarda grupta başarılı olmadığı için, oralara gidemeyen bir Türkiye... Ne oldu, niye böyle oldu ve en son tıkanıp gittiği nokta nedir. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde "futbolda bu kaosun, bu karışıklığın, bu derdin temeli ne, nereden çıkıyor bu kaos?" diye merak etmişler, bir komisyon kurdular. Devlet için artık futbol, ülkeler için çok önemli bir olgu. Dünyada siyaset dahi 100 bin kişiyi, 200 bin kişiyi bir çatı altına toplayamaz veya 100 bin kişinin yanında, Kürt, Türk, Alevi, Sünni, Müslüman, Hristiyan insanları bir hedef için birlikte bağtıramaz. Yani böyle bir inanılmaz, sosyal tabanı olan bir branşın, dolayısıyla tabii ki önemli olduğunun devlet de bilincinde olduğu için "Ne oluyor, burada, bu ürüne zarar vermeye başladınız, bir sıkıntı mı var?" diye bizleri topladı. Zekiciğim o toplantıya katıldın mı? Meclis'e gittik ve hepimizden "Neden böyle oluyor, yaşadıklarınız, gördükleriniz ne?" konularında düşüncelerimize başvuruldu. Oturduk, uzun bir masa, etrafında sorgulayan insanlar, o James Bond filmlerindeki gibi dönen makaralı teypler, mikrofonlar önümüzde. Çünkü, onlar elli sene resmi kayıtlarda kalıyormuş, çok ciddi bir toplantı. Fakat işte orada sorulan soruları cevaplarırken başlamamız şöyle oldu; "Ben burada size her şeyi anlatacağım. Ama yarın bunun medyada çıkmayacağı garantisini verirseniz her şeyi konuşayım". dedim "Olur mu, bu çok gizli bir toplantı, çıkarsa buradaki insanlar, yani bizler buradan çıkacak bu" dediler. Nitekim ertesi gün benim konuştuğum her şeyi medyada gördüm ve sonra kendi kendime dedim ki, "ülkemiz hiç çağdaş değil". Çünkü bizi idare eden çok önemli bir çatıydı orası, yani etkileniyorsunuz konuşurken. İşte sizi idare eden insanlar, sizin tarafınızdan seçtiğiniz o insanlar size diyorlar ki, "devlet adına bir dakika dur, ne oluyor, anlat". Siz de bunu anlatıyorsunuz ve ben orada konuşmamın peşinden, ertesi günü medyada çıkacağını söylediğimde bana dediler ki, "mümkün değil!".

Benim o zaman şöyle bir yaklaşımım oldu. Çağdaş toplumlarda insan kalitesi çok önemli, eğer insan kalitesi iyi değilse ne kadar çağdaşlamaya çalışırsanız çalışın, mümkün değil. Dolayısıyla öncelikle insanı kaliteli hale getirmek, o da eğitimle mümkün olabileceğine göre, Türkiye bu konuda hep sınıfta kalıyor. Çünkü eğiten insanların eğitimsizliği ortada, bu konuda çok büyük bir atak yapması lazım. Hep düşünmüşümdür ve gördüm ki yine bir hayal kırıklığı... 84 yıl olmuş, bizim cumhuriyeti, demokrasiyi benimsediğimiz ve o günden bugüne hala bir türlü kurumları oturtamadık gitti. Ya bunu birileri engellemeye çalışıyor, oturmasını istiyor. Yahut da biz fazla mücadele edemiyoruz. Şimdi, "bana dokunmayan yılan bir yıl yaşasın" mantığı içerisinde hep kendi başımıza gelmeden ses çıkarmıyoruz bir şeye. Yani bu bilinçte bir toplum maalesef yetiştiremedik, yok. O açıdan tabii ki, buradaki başlık çağdaşlaşmayla ilgili olduğu için ben kendi yaşamımda, eğitimimden tutun da, çalışma ortamıma kadar, ülkenin diğer konularına kadar bakınca futbolu hep şöyle önemsemişimdir. Futbol, yaşamın oyunsallaşmış bir biçimidir. İnsan karakterlerinin yarıştığı bir alandır. Dolayısıyla insanları siz eğer çok karakterli eğitemezseniz, futbol oyunu da sahada çok karakterli olmaz. Yani toplumda pısırık, atılgan olmayan, yaratıcı olmayan insanlarla futbol oyunu oynanmaz, çünkü futbol bunları istiyor. Riske sokabilecek, gözükara, başarmak için her türlü imkanı zorlayacak insanlar istiyor. Türkiye bakıyorsunuz, bu tarif içerisinde tabii ki her şeyin olduğu gibi bizim mesleğimiz futbol, kendi konumuzda çok etkin veya iddialı konuşabiliriz, bu konuda bu çağdaşlığı yakalamadı mı diye, tartışırız. Geliyoruz, en son noktayı koyarken Fenerbahçe-Beşiktaş maçı... Yine kıyamet koptu. Dün ben sizle konuşacağım diye, futbolla ilgili tüm yayınları izledim. Bir kaostur gidiyor. Federasyon Başkanı, Merkez Hakem Kurulu, medyası, tartışanı, yorumlayanı, antrenörü, orada gözlediğim en son Federasyon üyesinin ifadesi, kendisi bile bütün bu çıkan kaosta, nerede olduğunu bilmiyor. İsmi de verebilirim, Tahir Kiran diye bir arkadaşımız. Yani biz çağdaşlaşmayı yakalayacağız diye, hep bireylere hizmet eden, toplumu ikinci plana iten garip bir tarza girmiştik, garip bir yapılaşmaya girmiştik.

İyi bir başlık seçilmiş. Dolayısıyla benim çok dertli olduğum bir başlık bu; çünkü ben düne dönüyorum. Bizim Semih'le 75 yılında tanıştık. Üstünden geçen süre 32 sene, inanamıyorum, yani nasıl geçti bu zaman, 32 sene. Dolayısıyla o günler hala çok taze, o süreyi geçmemiş gibi hissediyorum ve bir adım yol alınmadığını görüyorum ve çok üzülüyorum. İnanılacak gibi değil, 33 senede toplum önemli mesafeler katetmeli aslında, ama hala olduğu yerde sayıyor. Bazı konularda biraz daha geri gitmiş hatta... Böyle olunca maalesef bu başlıkla ilgili çok iddialı şeyler söyleyemeyeceğim. Ama yine dediğim gibi, bizim futbolda veya diğer branşlarda ülkemizin 100'lerce, 10'larca Atatürlere ihtiyacı var ki, gözükara olsunlar. Toplum için bazı şeyleri çıkarlarının önünde tutsunlar ve kendi menfaatlerini değil, toplum menfaatini ön plana çıkarsınlar. Dolayısıyla bırakın futbolu, her konuda daha farklı bir gelişim olacağı şüphesiz su götürmez. Benim başlangıç biraz uzun mu oldu? Doğan Abi, bayağı bir noktalayalım, dediler. Şimdi Zeki'ciğim size bunu rakamlarla daha iyi anlatır. Burada Türkiye'nin en önemli iki tane ustası var, ünlü gazetecisi var. Onlarla burada bir arada olmak, bir panelde konuşmacı olmak beni ayrıca mutlu ediyor. Teşekkür ederim.

Doğan Ersavaş: Yılmaz Hoca'ya çok teşekkür ediyorum. Sizin de gördüğünüz gibi, kendisi sadece bir teknik adam olmanın ötesinde yani antrenman metodolojisi, saha içindeki takımın yerleşik düzeni, tabii 4-4-2 mi, 4-3-3 mü? Artık bunları bırakın, perspektifi çok şey olan, geniş açıdan bakabilen bir insan ve bunları çok güzel ifade eden bir insan. Belki bölüm bölüm yapacağımız konuşmaları bir bütün halinde o kadar güzel sundu ki, şimdi ben Vural'a çok teşekkür ediyorum. Ben bir iki ilave yapmak istiyorum. Yılmaz Hoca'nın o çağdaşlaşma yolunda, okullu spor eğitici, antrenör yetiştirme yolunda, Türkiye'nin adım attığı günlerde başka işler de vardı. Mesela ne oluyordu? Biz Finlandiya takımıyla bir Avrupa Şampiyonası elemelerinde eşleştik. Değerli arkadaşlarım çok iyi hatırlarlar. Sizler o zaman çok daha genç olabilirsiniz. Biz Finlandiya takımı kuzey ülkesi, soğuk ülke takımı diye onlara tuzak kurduk. Antalya'ya aldık maçı. Sıcak havada oynasınlar, bayılsınlar falan diye, maalesef bizi orada yendiler. Bu çağdaşlaşma planı tutmadı. Mesela Avusturya ile çok önemli bir milli maç oynadık. Avrupa Şampiyonası'na gidecektik galiba, öyle bir şey maçıydı. İzmir'de ne kadar davul-zurnacı varsa Efes Otel'in etrafında kamp kurdurduk, onlara sabaha kadar davul-zurna çaldılar. Avusturyalılar uyumasın falan diye, onlar da bizi yendiler orada. Şimdi yani çağdaşlaşmak, sadece antrenmanı iyi yaptırmakla veya taktiği iyi vermekle olmuyor. O işin artık krema bölümündeki son rötuşları, çağdaşlaşmak hocamın da söylediği gibi insan mantığının düzgün bir hale gelebilmesi, daha doğrusu insan olabilme özelliklerini ne kadar çok benimsiyorsanız, vereceğiniz şeyler daha kolay alınabiliyor.

Şimdi ben tabii hemen Zeki'ye geçeceğim. Çünkü onda çok doküman, çok bilgi var. Ben mühendislik tahsili yaptım ama hiç mühendislik yapmadım. Gazetecilik bana çok cazip geldi, gazeteci oldum. Bir tarihte de Muhafızgücü'nde askerlik görevimi yaparken, bizim Allah selamet versin, Reşit Hocamız vardı, Reşit Yücesoy yarbayımız. Beni takımın, futbol takımının başında maça gönderdi, takım sorumlusuyum. Maçta yan hakem taç bayrağını kaldırdı Muhafızgücü'nün lehine... İnanın yani mübalağa etmiyorum. Orta hakem "devam devam" dedi. Şimdi yan hakem taç kaldırıyor, orta hakem devam diyor. Bunu mantığa sığdırmak mümkün değil, tabii ben isyan ettim. Mektep medrese görmüşüm. Spor yazarlığı yapıyorum o dönemde. Ama hasbelkader orada idareci pozisyonundayım, dayanamadım ve hakemle takıştık. Şimdi böyle bir olgu var. Buna da ne durumda olursanız olun, isyan edebiliyorsunuz. Ya da Antalya'da bir tarihte Antalyaspor-Adanaspor maçında hava çok güzel, kale arkasında oturmuşum. O zaman böyle kartlar yok, herkes gidebiliyor, spor yazarları... Kale arkasında oturmuşum, böyle biraz da kaykılmışım, hem güneşleniyorum, hem maçı seyrediyorum, harika bir ortam. Adanaspor'un bir atağında top Antalyalı oyuncunun ayağına çarptı ve kornere gitti. Hakem aut verdi. Şimdi yanlış görmüş olabilir, buna bir itirazım yok. Nitekim görülmemiş olaylar oluyor. Adanasporlu itiraz ettiği zaman, yemin ediyorum size, aynen şu cevabı aldı hakemden; "Oyna, kasit yok, aut!" dedi. Yani kasit yok diye, kornere aut şekline dönüşebilir. Şimdi burada ne kadar eğitim görmüş olursanız olun, ne kadar sakin bir insan olursanız olun, isyan etmemek mümkün değil. Zaten biraz

sonra o bölüme gelebiliriz. Spordaki anarşi kısmına geçebiliriz. İşte bunlar birbiri üstüne yüklenip bir piramit gibi olunca, tepede patlak veriyor. Şimdi Sevgili Zeki Çol, çok detaylı bir şekilde detaylı konuları bilen, üst düzey bütün müsabakaları yurtdışında, dünya şampiyonaları, Avrupa şampiyonaları, kulüpler şampiyonalarını takip eden, yılların da mesleki birikimiyle zannediyorum, size paragraf başlığı konusunda geniş bir açılım yapacak. Buyur Zeki'ciğim, söz sende...

Zeki Çol: Teşekkür ediyorum. Ama önce ufak bir düzeltme yapayım. Doğan'ın bahsettiği Finlandiya maçında, Finlandiyalılar havuza girdiler, serinlediler, ondan sonra yendiler bizi...

Doğan Ersavaş: Buzdolabı!

Zeki Çol: Değerli arkadaşlar, sizlerle birlikte olmak gerçekten çok güzel. Evet, "Futbolda Çağın Neresindeyiz?"e bakmadan önce galiba futbolda çağın nerede olduğuna bakmak daha doğru bir yaklaşım olur. Futbolda çağın nerede olduğunu ya da dünyada futbolun hangi noktalara taşındığını, isterseniz birkaç rakamla size kısaca özetlemeye çalışayım. Bugün dünya genelinde futbol oynayan kişi sayısı 265 milyon. Bayağı büyük bir rakam, değil mi? Yani neresinden bakarsanız bakın, dünya nüfusunun beşte biri futbol oynuyor. Her 22 kişiden 2 kişi futbol, buna 5 milyon...

Doğan Ersavaş: Bunlar oynayan lisanslılar değil mi?

Zeki Çol: Anlatacağım, anlatacağım.

Doğan Ersavaş: Lisanslı, lisanssızlar da

Zeki Çol: Bunların içerisinde amatörler var, profesyoneller var. Yarışmacı düzeyde oynayanların sayısı 38 bin, futbola ilginin devasa boyutunu anlatmak için bu rakamları, özellikle veriyorum. Böylesine bir yoğun ilginin olduğu bir dünyada hiç kaçınılmaz, futbol çok önemli bir pazara dönüşmüştür. İşin içerisine pazar girdiği zaman, futbolu konuşmadan önce, futbolun ekonomisini konuşmak gerekiyor. Futbol ekonomisi ile ilgili size özellikle son 15 yıl içerisindeki çarpıcı birkaç gelişmeyi anlatmaya çalışayım. Mesela 1990 Dünya Kupası'nda, Dünya Kupası yayın gelirlerinin toplamı 8.2 milyon euro'ydu, 2006'da bu rakam 1.3 milyar euro'ya çıktı. Şimdi biraz daha ileriye götürelim. 2010 yılında 2.5 milyar euro ya da 2006 Dünya Kupası'nda elde edilen gelir 2.4 milyar euro. Bu yalnızca futbol sevgisiyle izah edilecek bir olay değil, arkadaşlar. Yalnızca tribüne gelen seyircilerin bıraktığı paralarla ilgili de değil. İşin içerisinde bir tarafta yayın geliri dediğimiz ve televizyonların artık çok sıkı sıkıya sarıldıkları bir bölüm var, bir boyut var. Bir diğer tarafta da sponsor vardır.

Yayın gelirleriyle ilgili çarpıcı birkaç rakam söyleyeyim size. Mesela, Almanya'da 1990-1991 döneminde 50 milyon marklık bir ufak rakamdır, yayın pastası bu. Bugün ulaşılan nokta Almanya'da 420 milyon euro, yani 17 senede artışı siz kafanızda tahlil edin. Mesela, Fransa'da 1999-2000 döneminde 1 milyar 30 milyon Fransız fransı iken, bugün 2004-2007 Kanal Plus'ın yaptığı sözleşmeyle 600 milyondur. Daha beter rakam söyleyeceğim. İngiltere'de Sky'ın 1992-97 arasında yaptığı sözleşmenin karşılığı 38.2 milyon pound, bugün bizde bile çok sıradan bir rakam ama Sky'ın 2007-2010 döneminde yapmış olduğu anlaşmanın bedeli tam 568 milyon pound, yani 900 küsur milyon euro. Bunlar neyi ifade ediyor? Bunlar futbolda artık oyunun sahada oynanmadığı ifade ediyor. Oyun, kabul etmek lazım arkadaşlar, saha içerisindeki boyutuyla, benim kişisel yaklaşımım %30'lara falan taşındı, indi. Diğer boyutlar çok daha önem kazandı. O boyutlardan bir tanesi de ne oldu? Sponsorluk oldu. Sponsorluk hizmetleriyle ilgili Dünya Kupası, son Dünya Kupası'nda ortaya konulan para 896 milyon dolar. Bu rakamlar, Türk futbolunun bir sezonluk bütçesinin neredeyse iki misli. Şimdi sponsorlar devreye girince, bir taraftan da futbol ekonomisi başını alıp gidince neler oldu? Futbolda bir tekelleşme söz konusudur. O tekelleşme süreci tıpkı tarihsel süreçte olduğu gibi, Kıta Avrupası'nın bir anlamda dünya futbolunu sömürmesini beraberinde getirdi. Son Dünya Şampiyonası'nda arkadaşlar, size çarpıcı bulduğum bazı

rakamları söyleyeyim. Mesela, 32 takımın toplam 734 sporcusu, futbolcusu son Dünya Şampiyonası'nda kadrolardaydı. Bunların tam 524 tanesi Kıta Avrupası'nda oynayan oyuncu ve Kıta Avrupası, Dünya Kupaları tarihinde ilk kez yarıfinallere 4 takımını birden taşıdı. Bir adım daha öne gidelim. Avrupa'nın, bu tekelleşme ve dünya futboluna ambargo koymasının bir adım ötesinde de yine dünya futbolunun ekonomik anlamda ya da ticari gelirler düzeyinde liderliğini üstlenen ve bir başka sömürüyü yapan tarafı Premier League, yani İngiliz futboludur. Yine son 5 sezona bakarak size bir rakam söyleyeyim. Şampiyonlar Ligi'nde son 5 sezona damga vuran 4 tane ülke var : İngiltere, İtalya, İspanya, Fransa. Bunlar içerisinde, bu dönem içerisinde 20 yarı finalistin 7'sini İngiltere, 6'sını İtalya çıkarmış. İngiltere bundan sonraki dönem içerisinde en yakın takipçisi olan İtalya'nın çok daha önemli, önünde bir avantajı yaşıyor. Çünkü, İngiltere'de yayın gelirlerinin 900 küsur milyon euro'ya çıkmasıyla birlikte Premier League'deki hasılat, yani kulüplerin 1 sezon içerisinde elde ettikleri pay, 2.5 milyon euro'ya yükseldi. Neresinden bakarsanız bakın İngiltere'de sıradan bir kulübün Premier League'te, sıradan bir kulübün yayın gelirlerinden kasasına girecek olan para 45-50 milyon euro arasına tekabül ediyor. Ama sadece yayın gelirleri olarak bakmayın. Bir de maç günü hasılatları var. Maç günü hasılatlarında mesela Türkiye'yi bir kıyaslama yapalım. İngiltere'de, kulüplerin ortalama maç günü hasılatı 40 euro civarında seyrederken, Türkiye'de maalesef 2 euro'yu geçmiyor. İşin ekonomisiyle çok fazla kafanızı bulandırmak istemiyorum.

Ama futbol öyle bir noktaya geldi ki ya da sponsorların devreye girmesiyle futbol öyle bir noktaya geldi ki, artık oyunun saha içerisindeki tadı kaçtı. Bunu en son, tahmin ediyorum sizler de 2004 Avrupa Futbol Şampiyonası'nda gözlemişsinizdir. 2004 Avrupa Futbol Şampiyonası, futbolda çok farklı bir yaklaşımı, bir anlamda futbolun prangası olarak gündeme getirdi. Bu neydi? Takım savunmalarının aşırı derecede ön plana çıkmış olması. Hiç beklenmedik bir şekilde Yunanistan diye bir takım çıktı ve şampiyon oldu. Yunanistan'ın şampiyon oluşu tabii ki futbolla ilgili akıl adamlarını bir süre sonra tez konusu haline getirdi. Ne yaptı da Yunanistan şampiyon oldu ve o tez konusu döndü dolaştı, teknik adamların 2006 Dünya Şampiyonası'nda takım savunmasını ön plana alan ve bir anlamda futbolun bütün seyir zevkini öldüren karmaşık sistemleri beraberinde getirdi ve geçmişteki lezzetler iyice tüketildi. Bu yalnızca teknik adam tercihi değil, arkadaşlar. Futbol o kadar masum değil. Yalnızca teknik adamların ben şampiyon olayım ya da ben üst sıralara tırmanayım, beklentisi de yok. Bunun gerisinde futbolun içerisinde dönen ya da futbol ekonomisine yüklenen paranın ve dolayısıyla sponsorların çok önemli katkıları var. Ne olursa olsun başarıyı yaklaşımı içerisinde takımlar futbolun keyif tarafını, seyir zevki tarafını ya da estetik tarafını artık bir tarafa, bir yana bırakıp oyunu dar alana sıkıştırarak, mümkün olduğu kadar fizik kaliteleri gelişmiş oyuncularla, oyunu bir de tek blok halinde oynayarak izleyenlere çoğu zaman çekilmez anlar yaşıyorlar. Çağın futbolda geçmişteki bir dolu motifi artık göremiyorsunuz. Geçmişte mesela Yılmaz o boyutunu çok daha iyi bilir. Futbol 3 blokla oynanan bir oyundu. Yani savunma bloğu vardı, orta alan vardı ve hücum alanı vardı. Bu 2004 Avrupa Futbol Şampiyonası'ndan sonra iyice ortadan kalktı ve futbol tek blokla oynanmaya başlandı. Bizim de zaman zaman eleştirilerde dile getirdiğimiz "oyunun boyunu uzun tutuyorlar" lafının gerisinde bu var. Oyunun boyunu artık Batılı 30-35 metreye indirdi. Tek blokta da şunu yapıyorlar; bizim klasik iki blok arasındaki mesafeleri 10-12 metreye taşıyorlar ve böylece hem takım savunmasını kolaylaştıran, hem de fizik anlamda daha verimli olmayı öngören bir sistemi uygulamaya çalışıyorlar. Türkiye bu sisteme henüz adapte olamadığı için Batı'yla olan ilişkilerinde de ciddi sıkıntılar yaşıyor. Ama Türkiye'nin ekonomik anlamda da, teknik anlamda da entegrasyon eksiklikleri sadece bu kadarla sınırlı değil. Batı'da her ne kadar ekonomi çok ön planda gibi gözükse de, Batı'da insana verilen değer çerçevesinde ya da futbolun kendine özgü felsefesi çerçevesinde, futbolla ilgili değerler de çok ön planda tutuluyor. Mesela onlardan bir tanesi oyuna saygı duymak, rakibe saygı duymak, profesyonellik olgusuna saygı duymak, tabii ki kendine saygı duymak, her bireyin oyununa saygı duymak ve etik değerlere saygı duymak. Bunları yapabilmek farklı bir kültür, maalesef biz henüz o kültürün azınlık olarak bir yerlerinden tutunmuş gidiyoruz ve sıkça bir şeyleri eleştiriyoruz. Sıkça bir şeyleri kabul etmek de istemiyoruz. Mesela, o kabul etmek istemediklerimizden bir tanesi de nedir? Laf ve bilgi kirliliği. Bilgi kirliliğinde büyük ölçüde

medyanın duruşu problemi var, arkadaşlar. Laf kirliliğinde de yönetici duruşu. Medya duruşuyla ilgili konumuz olmadığı için pek söz etmeyeceğim. Ama yönetici duruşlarıyla ilgili birkaç şey söylemek istiyorum. Batı'da hiçbir kulüp başkanını bir maçtan sonra, bir televizyon programında göremezsiniz. Hiçbir kulüp başkanı flaş bülteninde çıkmaz. Hiçbir kulüp başkanı çok elzem olmadıkça çok uzun bir periyot dışında, çıkıp en ufak yorum yapmaz. Şimdi ben size bir çırpıda birkaç tane isim sayarım, mesela kim bu derim? İsterseniz bir tanesini söyleyeyim. Peter Hill-Wood'u bilen var mı, ismini duyan var mı? Yok. Mahmut Uslu'yu duymayan var mı? Arkadaşlar Arsenal'in başkanıdır, Peter Hill-Wood. Hiç şeklini gören var mı? Ya da Chelsea'nin Başkanı'nın kim olduğunu bilen var mı?

Dinleyiciler: Abramoviç...

Zeki Çol : Öyle mi? Değil. O sahibi arkadaşlar. Bruce Buck denilen bir adam, Chelsea'nin Başkanı. Türkiye'de maalesef kaosu oluşturan en önemli etkenlerden bir tanesi, herkes bilir. Ama herkes haddini bilmeden, konuyu bilmeden, ne söylediğini bilmeden konuşur. Bu nedenle herkes sıkça hata yapıyor ve futbolda bir türlü tartışmalar bitmiyor. Batı'nın baktığı futbolla, bizim baktığımız futbol arasında, hem değerlendirmede, hem ekonomide, hem etik değerlerde, hem idari yapılanmalarda çok ciddi farklılıklar var. Mesela, çok net olarak size bir şey söyleyeyim. Türkiye futbolu çok konuşur ama Türkiye futbolu bilmez! Başta da spor yazarları bilmez! %90'ını futbolu bilmez, mesela. Haa, antrenörlerin de önemli bölümü bilmez. Antreman bilgisi ayrıdır, coaching yapmak ayrıdır. Bir dolu teknik adamın da oyun görüşü son derece yetersizdir. Birçok oyuncu da oynadığı oyunu bilmez. Taktik anlamında bilmez ya da kural olarak yapmaz.

Doğan Ersavaş: Affederseniz, Zeki burada bir söze gireceğim. Rakip alandan ofsayt atan futbolcu bilirim, ben gördüm. Rakip alandan ofsayt atıyor... Pardon.

Zeki Çol: Arkadaşlar, kulüpleşme süreci denilen kavram Batı'da çok önceleri çözümlenmiş ve belli bir noktaya taşınmış. O sürecin içerisinde olmazsa olmazlardan bir tanesi kulüplerin bizdeki gibi bir otobüs dolusu adam tarafından değil, topu topu 5 kişi tarafından yönetilmesi. O, 5 kişi de hiçbir şekilde medyanın, taraftarın, kamuoyunun önüne çıkmaz; işin profesyonelleridir. O, 5 kişi sadece profesyonellerden aldıkları verileri değerlendirir ve belli koordinatları belirleyerek, "buyurun kardeşim, buraya doğru hareket edin" der. Bizdeki mesela kargaşalardan, karmaşalardan en büyüğü de işin bu tarafında yatmaktadır. Bizde taraftar olgusu çok farklıdır, bizde oyuncunun oyuna bakışı çok farklıdır, bizde katılım oranı inanılmaz derecede düzeysiz, yetersiz. Mesela bununla ilgili size bir örnek vereyim. Çok garip bir çelişkidir, Avrupa'da en az futbol oynayan oransal anlamda Türkiye'dir. Türkiye'de 74 milyona yaklaştı, nüfus 72 milyon bu tarafa bırakın. Gerçek rakamlar o tarafa doğru gidiyor. Ama Türkiye'de futbol oynayan insan sayısı 195 bindir. Az önce dünya nüfusunun %5'inden söz etmiştim. Türkiye'de bu oran 1000'de, 10.000'de 25'tir. Bu kadar ciddi bir gerileme vardır. Ama Türkiye'nin çok çarpıcı bir tarafı vardır. Mesela, Türkiye profesyonel oyuncu sayısı anlamında geçen senenin verilerini size söyleyeyim. İngiltere'den sonra Avrupa'da en fazla profesyonel oyuncu bulunduran ülkedir. İngiltere'nin geçen seneki sayısı 5.500, Türkiye'nin 4.638, Fransa 1.577'de, İtalya 3.541'de, Almanya tekrar aşıyor, tabi. Böyle paradoksları da yaşıyoruz, biz. Bütün bunların çağdaşlık ölçütüyle, çağdaş çizgiye gelebilmesi için, Türkiye'de bir şeylerin yapılması gerekiyor. Yapılması gerekenlerden bir tanesi, yönetim istikrarını sağlamak ve iyi yönetmek. Bir tanesi, futbol kültüründe ülkenin yeterliliğini belli noktalara taşımak. Bir tanesi, tesisleşmesi adına Türkiye'de artık daha farklı mimarileri, konforları gözetilen icraları oluşturmak. Burada hemen bir not iletayım size. Bakınız, Batı'da 90'lı yıllara gelirken çok ciddi anlamda futbol seyirci kaybetmeye başladı. Bunun gerisinde ekstrem sporların ön plana çıkması, ekonomik yeterliliği olan insanların daha farklı arayışlar içerisine, daha farklı heyecanlar arayışı içerisine girmesi yer alıyordu. O dönemlerde Batı'daki spor kompleksleri de, bizdeki bugünkü komplekslerin çok çok önünde değildi. Batı bir şeyi keşfetti arkadaşlar ve adına arena dedi. Şimdi gittiğiniz arenalarda maça, maç başlamadan birkaç saat önce gidebiliyorsunuz, yemeğinizi yiyorsunuz, sohbetinizi

ediyorsunuz, arada bir kafanızı çevirip oyuna bakıyorsunuz. Sonra oyun bitiyor, tekrar sohbe bıraktığınız noktadan devam ediyorsunuz ve farklı bir kültürle çok önemli bir konfor odağında buluşabiliyorsunuz. Yani şuna geldi, batı. Geçmişte oyunu izlemek için gitme vardı, stada. Şimdi maça gitme diye, bir kavram gelişti. Maça gitme sadece oyunu izlemek değil, oyun o sosyal etkinliğin parçalarından bir tanesi oldu. Dolayısıyla da bir anda ekonomik anlamda o arenanın sayesinde Batı futbolu aldı başını götürdü.

Şimdi, bir noktada arkadaşlarım tabii deneyimlerini aktardılar, ama ben belki mesleki anlamda konum gereği toplumun hep umutlarıyla yaşamasından yanayım. Umutlarımızı yitirdiğimizde geleceğe atabilecek adımımız, o adımı destekleyecek gücümüz kalmaz, arkadaşlar. Türkiye’de çağdaşlaşma adına gelişen çok şey var, değişen çok şey var. Hele bizim kuşak, Doğan da, Yılmaz’da bunu çok iyi bilir. Hele bizim kuşak, o değişimleri çok daha farklı gözleyebiliyor. Mesela bizim dönemimizde balçıkta top oynanırdı, tozda top oynanırdı ya da tribünde herhangi bir oturma alanı bulunmazdı. Ya da stadlarda tuvalete gidemezsiniz. Şimdi bakıyorsunuz, pardon... Özellikle son 25 yılda Türkiye’de çim sahası kalmayan bir kent yok. Türkiye’de Batı’da birçok ülkeden tesisleşme adına önde, kulüp tesisleri olarak da baktığınızda ilerleme var. Geçmişte mesela bizim futbol ile içiçe olduğumuz dönemlerde devre aralarında bize limon yedirirlerdi arkadaşlar. Su vermezlerdi. Antrenmanda da su vermezlerdi. Maçta da su vermezlerdi ve bu asiti biz yüklenirdik. Organizmanın neler çektiğini düşünün. Şimdi öylesine bir değişim var ki, beslenme alanında o kadar çağdaş uygulamalar var ki, inanılmaz mesafe kattetti Türkiye. Teknik anlamda baktığımızda geçmişte birileri sizi alır, koştururdu. Mesela Yılmaz, onu çok iyi bilir. Onun döneminde de yapıldı. Sezon öncesi yükseklik çalışmaları yapılırdı. Sonra tabii bakıldı ki, çağla ya da spor tıbbıyla hiçbir uygunluğu olmuyor, terk edildi. Teknik anlamda, teknik direktörlerin uygulamaları, antrenman bilgisi, antrenman bilimi adına ortaya koyduğu değerlerde de çok ciddi farklılıklar oluştu. Türkiye bir yerlere doğru gidiyor. Türkiye o kadar da yetersiz değil. Ama Türkiye’nin gideceği nokta da daha iyi organizasyona, daha sağlıklı yönetimlere, daha güvenli yapılara, daha özverili spor adamlarına, daha becerili ya da daha bir evrenselleşmiş sporculara ihtiyacı var. Hepinize saygılar sunuyorum.

Doğan Ersavaş: Zeki, çok çok teşekkür ediyorum, dediğim gibi çok kapsamlı bir biçimde anlattın. Şimdi Yılmaz Hoca fikirlerini söyledi, Zeki Çol fikirlerini söyledi. Ben de bu arada zaman zaman kendim söyledim. Şimdi söylenenler var ve bunların yansımaları var ve de bir globalleşen dünya var. Dün akşam evde oğlumla birlikte maç seyrediyoruz. İspanya’daki maçı, Barcelona maçını seyrettik. Oradan tuşa bastık, Fransa’daki maçı canlı seyrettik. Artık dünyada gizlenen bir şey yok, zaten futbolun gizli tarafı da yok. Şimdi futbol olayının içerisine baktığımız zaman, bu anlatımlardan çıkınca şu oluyor. Neler oluyor dünyada? Eğitiminden, ekonomisine kadar, kulüpleşme yapısından, futbolcu sayısına kadar her şeyi anlatıldığı zaman arife tarif gerekmez bazında bizdeki eksiklerin fazlalığı ortaya çıkıyor. Şimdi bakın, biz diyoruz ki, futbolun içerisinde kimler var? Kulüpler var, kulüpleri yönetenler var, teknik adamlar var, taraftarlar var, hakem var ve basın var. Bir de bunların dışında seyirci diyebileceğimiz bir insan grubu var, bunlar çok az. Bu da nedir işte? 5-10 yaşındaki sırtına babasının telkiniyle tuttuğu takımın formasını giymiş, çocuklar, ev hanımları vakit bulabilirlerse şayet maçlara gelen insanlar, bunlar da seyirci. Şimdi bunların içinde en düzgünü seyirci aslında, ama en çok ezileni seyirci, yani 10 yaşındaki çocuğun bir statta yaşadığı dehşet anından sonra rüyalarına giren bu sahnelerden sonra futbola olan sevgisi veya bir daha stata gitme arzusu kalabilir mi? Bunu sizin takdirlerinize bırakıyorum ve de ben şunu diyorum. Herkes evinin önünü temizlerse, şehir temiz olur diye bir laf vardır, bilirsiniz, mahalle de temiz olur filan falan. Ben buradan bu çağdaşlaşma mantığı içerisinde, çağdaş insan olabilir, mantığı içerisinde futbol olayının en zararlı bölümünü teşkil eden grubun, değerli arkadaşımın müsaadesiyle kendi şahsım adına konuşuyorum basında görüyorum. Türkiye’de maalesef en yozlaşmış, kurumlardan bir tanesi, bana göre, bu parantez dışında duruyor, bana göre ifadesi devam ediyor, Türk spor basınıdır. En basitinden açın istediğiniz televizyonu, hangi televizyonu açarsanız açın. Pazar veya pazartesi akşamları yapılan yayınlarda, bir Fenerbahçeli, bir Galatasaraylı, bir Fenerbahçeli yorumcu vardır mutlaka. Ha

sunucu da zaten bir taraftadır da, o pek eğilimini belli etmez. Zaten bu kişileri acaba öyle mi filan demeye de gerek yok. Zamanında, atıyorum, işte Fenerbahçe forması giymiş, Galatasaray forması giymiş, Beşiktaş forması giymişiz, gelmişiz buraya. Tasvirimiz belli, neyin ne olduğu belli. Bu tip konuşmalar, bu insanların yapacağı yorumlarla, şekillenen, fikir sahibi olan Türk spor kamuoyu ya da spor müdürlerinin çoğunun, hemen hemen çoğunun, muhabirlerin %90'ları aşan bir grubunun, kulüplerin kongre üyesi olduğu, bir spor yazarları toplumunun, tarafsız gözle eleştirileri dinlemek isteyen, aydınlanmak isteyen, belki onlardan daha fazla bilgi sahibi olmasına rağmen artık gazetelerde, televizyonlarda gördükçe, popüler saydıkları insanların fikirlerini öğrenmek isteyen insanların, hangi şartlar altında bu olayın içerisinde var olduklarını siz düşünün. Ben diyorum ki, birinci sayfasından son sayfasına kadar, şayet Türk spor basınında veya Türk basınında, özür dilerim, Türk basınında düzgün bir yapılaşma ve seviyeli bir yayın politikası olduğu takdirde Türkiye'nin belki biraz abartarak da söylüyorum, ihtilallere bile maruz kalmayacağı bir ortamdayız. Ama bunu yapamadığımız için ve basın fena şekilde kullanıldığı için, kimileri bunun farkında, bazıları da farkında olmadan kullandıkları için, Türkiye'de spor olgusunun istediğimiz noktaya yani yine oraya bağlamak lazım, paragrafı böyle. Çağdaş bir futbol mantelitesini veya çağdaş bir spor olgusunun olması mümkün değil. Çünkü, baktığımız zaman, kulüplerde işte her şey var: Stadlar var, salonlar var, altyapılar var, doktorlar var, psikiyatristler var, teknik adamlar var, var, var... Ortada gelinen sonuç, bir şey çıkmıyor, eksik olan bir şey var. Ben kendi payıma, bunun adına böyle olduğunu şey yapıyorum. Şimdi sonuna geldik, vaktimiz çok daraldı. Yılmaz hocamın galiba söyleyeceği bir şeyler var, kağıt kalem istedi... Ondan sonra da hocam eğer müsaade edersen, soru-cevap kısmına geçelim. Daha renkli bir şekilde bitirmiş oluruz.

Yılmaz Vural: Şimdi medyadan bahsetti, Doğan Abi. Böyle bir medyanın olması mümkün değil. Çünkü, Emin Çölaşan'ın kitabını okumuşsunuzdur, çoğunuz galiba. Eğer medyanın patronları bir yerden birilerine bağlıysa, siz medyanın içinde çağdaşlaşmak adına düşündüğünü yazabilen insanları engellerseniz. Onun için tabii izin verirsiniz, böyle bir medya olmaz. Demek ki, başınızda birileri diyecek ki, "vay kardeşim bunu yazamazsın, sen böyle yazacaksın. Bak taa taş devrindeki şeyleri yazmak zorundasın. Yazacaksın yani eğer yaşamak istiyorsan". Demek ki, böyle bir medya olmayacak. Demek ki, futbolda benim istediğim gibi yönetici olmayacak, niye? Türkiye'nin futbol sistemi içerisindeki yönetici patrondur ve o işin içine girmesi, o kentin onu zorlamasıyla olur. Çünkü, ona affedersiniz, sağılacak inek gibi bakılır, para versin diye ve bu adam da bu işten anlamadığı halde sırf kendi tanıtımı olsun veya kafasında varmak istediği hedef ki, çoğunun ticari ve siyasi. Yani dikkat edin, kulüp başkanı olmuş birisi, belediye başkanı olur veya milletvekili olur. Bundan daha güzel tanıtımı olan bir olay yoktur. Demek ki, ben de kafama göre çağdaş antrenör dediğimi hiçbir zaman çizemeyeceğim. Çünkü başımdaki yönetici benden 3 maç içerisinde başarılı ol diye bekliyor. Çünkü 3 maçı kaybettiğinde onun tanıtımını engelleyecek veya belki hocanın onu terk etmesi ortaya çıkacağı için... Düşünün bugün Gençlerbirliği 4 tane antrenör değiştirdi, onuncu haftada. Böyle saçma şey mi olur? O zaman benim Türkiye'deki futbola çağdaş hizmet verebilmem adına kendim bir kulüp almam gerekiyor ve kendi düşüncelerimi kendimin yapması gerekiyor veya medya patronunun tekelinde değil, spor yazarı veya medyada çalışanlar kendilerinin bir gazete kurmak durumunda kalmaları gerekir. Bir gazete ve istedikleri gibi yazmaları gerekir. Yani işin sahipleri kendileri bir şey yapmak durumunda kalır. Şimdi sistem bu. Siz eğer bir yerde sportif anlamda gelmiyorsanız, dolayısıyla işte Arsenal'in başkanı gibi ortada gözükmemelik edemezsiniz. Çünkü, sizin ortada gözükmeniz gerekiyordur. Çünkü sizin çıkarlarınız bu doğrultuda olmak durumundadır. Yani Türkiye'de sporun içindeki, medyanın önünde olmaması gerekenlerin çok sık önünde olmasının nedeni budur. Şimdi diğer bir tarafı da, yönetici tiplmesi bu olduğu için, bunlarsız da bu iş gitmeyeceği için, Türkiye'nin bu konuda onlara bir şey söyleme hakkı da yok. Çünkü, onlar da olmasa bu iş zaten yürümeyecektir. Dolayısıyla bu taviz verilmektedir. Arenadan bahsetti, Zeki. Arenalar eskiden biliyorsunuz, oralara işte arslanlar, kaplanlar, gladyatörler ellerinde oklarla öncesinde insan insanı öldürürdü. Sonra hayvanlara karşı bir mücadele verilirdi, derken günümüzün gladyatörleri de futbolcular bu işin içinde

olanlar. Neden? Çünkü, insanların o negatif enerjilerini toprağa gömmek adına, o zaman arena dediğimiz bu alanlarda böyle gösteriler yapılırken, insanlar bir futbol maçı kadar bu şeyi bilmiyor ki, o zaman futbol yok. Futbol bu konuda, bu ihtiyaca toplumun negatif enerjisini toprağa gömmek adına çok önemli bir aktivite olarak görülmüş ve dolayısıyla bizler de bu arenanın işte gladyatörleri olarak çalışıyoruz. Yani bu anlamda belki ismini arena koymalarının nedeni de bu olmuştur. Diğer taraftan bakıldığında biz çağdaşlaşmayı maalesef çok şekilsel boyutuyla değerlendirdik. Türkiye çok taklitçi bir ülke. İstanbul'da İstinye Park diye bir alışveriş merkezi açıldı, dünyanın her yerini gezdim, böyle bir alışveriş merkezi görmedim. İnanılmaz güzel ve oraya girilecek yol yok. Yani kapısından içeri girene kadar anam ağlıyor. 2.5 saat arabanın içinde bekledim ve ancak içeri girebildim. Nasıl çağdaşlaşma bu? Yani sen bunu yaparken bunun altyapısını oluşturmadan yolunu yapmadan, bu bina yapılır mı? İnsanlar eziyet çekerse çeksin, neymiş bu çağdaşlaşma oluyor. Yani biz işin hep şekilsel boyutuyla çağdaşlaşmayı algılamışız. Dolayısıyla düşünsel boyutuyla değil. Düşünürseniz, pratiğe uygularsanız, o zaman zaten işin şekil kısmına gelir. Türkiye'nin bakın gelişimine, inanılmaz, ben rahatsız oluyorum, mesela bu şekilsel değişimden rahatsız oluyorum. Çünkü, ben kendi yaşamım 50 küsur yıllara dayanıyor. Bakıyorum, 50 işte aklımın erdiği andan bugüne kadar neler vardı, neler yoktu? Arasındaki farkı görüyorum, yabancılaşıyorum yani çok büyük bir değişim var, Türkiye'de şekilsel boyutta çağdaşlaşma adına, ama düşünsel boyutta 50 sene önceden hiçbir farkı yok, Yani umutsuzluk adına değil ama bu gelişimin 50 yılda çok bu şekilsel hıza ayak uydurması gerekirdi, belki diye. Yani böyle bakıldığında bir laf geliyor, aklıma. Demek ki, at sahibine göre kişniyor. Yani bizim sahiplerimiz, bizi iyi kişnetemiyorlar. Bu kadar genç nesil istiyorlar, bu kadar dinamizm olan bir ülkenin bakın, çağdaşlaşma adına ilerlemiş ülkelerinin biz neresindeyiz, biz onların neresindeyiz? Yani böyle bakıldığında bir umutsuzluk içine insan girmiyor değil ama tabii ki bu mücadeleden vazgeçmemek lazım. Sizler rolünüzü çok iyi bilmeniz lazım. Çünkü önemli, işin boyutu sönük. O anlamda tabii ki, yaşam derdinden, kendi eksikliklerimizden sağa sola bakıp da toplumda neler var, neler yapacağız, o direncimiz kalmıyor maalesef. Ama benim olaya bakışım bu, umarım inşallah bu bizim Çılgın Türkler'i okumuşunuzdur. Türkiye'nin, insanların gelecek nesile bırakmak adına verdiği mücadeleyi, uğraşı, o gözükaralığı, o kendi çıkarlarının üstünde, toplum olayını önemsemesini yaşayan bir Türkiye, işte bugün bu boyuta geldi. Nitekim halkın tepkisi buna çok müsait olduğunu ortaya koydu. Böyle bir ülkeyiz aslında ama umarız inşallah öyle bir sahibimiz olur ki bizim, bizi de tabiri caizse bir at değiliz ama en azından o atasözünün içinde yatan, özünde yatan felsefeyi bize verecek insanlar başımızda olur ve o zaman işte futbol konumuz olduğu için oradan diğer branşlara kadar, branşlarından süratle bu gelişimin içinde oluruz. Yani biz ne zaman bu konuya varacağız?. Neredeyse dünya bitmek üzere, dünya yok olmak üzere belki, biz hala neredeyiz? Galiba öbür dünyada hep birlikte buluşuruz. Çağdaş bir ikinci dünyada. Evet Doğan Abi, buyurun.

Doğan Ersavaş: Teşekkür ederim. Şimdi arkadaşlar, biliyorsunuz FIFA hükümetlerin federasyonlara müdahalesini kesinlikle yasaklıyor. Federasyonlar bütün dünyada ve belirli ülkelerde, mutlak ve özerk. Bizde de özerklikle ilgili kanun çıkıyordu. Önce bir komisyonlara giriyordu. Daha sonra genel kurula iniyor, parmak kaldırılıyor, evet-hayır deniyor, kabul ediliyor. Tesadüfen Türkiye'nin Özel Futbol Kanunu'nun çıkacağı komisyonda oturuyoruz. Önümüzde de milletvekilleri, kalabalık bir 30 kişi filan var. Biz de basın mensupları arkalarında oturuyoruz. Önümde, o zaman kulakları çınlasın. Nihat Akpak diye, milletvekili arkadaşımız vardı, ANAP'tan. O da komisyonda, tam da benim önümde, onun arkasına oturmuşum, farkında olmadan. Seçimde oy kullanacak olan delegeler var. İşte kulüp temsilcileri var, hakem dernekleri var. Eski milli futbolculardan var, Milli Takım Teknik Direktörlüğü yapmış olanlardan var. Daha bir sürü gruplar var. Bir de içinde bizim mesleğimiz var. Bizden de alıyorlar. Yani bizi ne diye alıyorlar, ben bilmiyorum. O delege olarak, biz niye katılıyoruz? Ha herhalde yakalamışlar. Tarafsız basın değil, taraflı basın olduğumuz için, bizi de o grubun içine almışlar, tarafız bizde. Yazarlarken biri dedi ki, oradan, orada şey için delegelerden, spor yazarlarından da dedi, yani şey yapacaklar filan dedi. Yazılmaya başladı, notlar alınıyor. Bu taslak tamamlanıp aşağı incek. Tesadüfen aşağıya indim, müdahale

ettim. İyide bu Nihatçıgım yanlış anlama da, Spor Yazarları Derneği filan değil, Türkiye Spor Yazarları ve Spor Kulübü Derneği, Şayet ben orada müdahale etmesem, çıkacak olan kanun böyle bir dernek olmadığı için oylamada ne biz oy kullanabilecektik, ne de öyle garip bir dernek olmadığı için, o adla garip değil, ama. Belki de kanun kadük hale gelecekti, yani yanlış bir kanun çıkacaktı, bilmem. İŞte bu bizim çağdaşlaşma yolunda en üst noktadaki, yönetim olarak en üst noktadaki Meclis'te çıkabilecek olan bir kararın nasıl çıktığını size anlatan kısa bir yaşanmış hikayedir. Şimdi zamanımız çok daraldı. Sevgili konuşmacılara soracağınız sorular varsa, onları da alalım ve sevgili Semih, ne kadar zamanımız var?

Semih :15-20 dakika.

Doğan Ersavaş : 15 dakikalık bir süre var. Çünkü yolcular, gidecekler. Evet, hemen sizden alayım. İlk önce sizi gördüm, kusura bakmayın, oradan kalkmıştı.

Soru: Ben Yılmaz hocama bir soru soracaktım. 11 yaşında Zonguldakspor Minik Takımı'nda futbol oynamaya başladım. Sonra Terakkispor'da B Genç, A Genç takımlarında oynadım. Sonra Zonguldakspor PAF Takımı'nda 2 sene oynadım. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde, yarım dönem profesyonel olarak oynadım. Sonra Kartalspor'da kısa bir süre, yani 1-2 haftalığına oynadım. Hatta İstanbul'a gitmeden önce de, Almanya'da siz antrenörlük kursu görürken, galiba bir arkadaşınız, Ahmet Kaya, Zonguldakspor'da Şu anda teknik direktör, İstanbul'a gitmeden önce de beni 2 ay çalıştırmıştı. Yani çok fazla emek verdim, futbolcu olmak için. Ama işin içine para girince, çok değişik olaylarla karşılaŐtım. Yani İstanbul Büyükşehir Belediyesin'de, hiçbir neden yokken, profesyonel takımın teknik heyeti değişiyor ve başka bir teknik heyet geliyor. Sonra önceki teknik heyetin futbolcuları tamamen benle beraber kulüpten yollanıyor. Yani bir antrenmana çıkma veya hani bir izlenme, kim olduğunu ben bilmiyorum, yani. Acaba o beni tanıyor mu? Zafer Hoca vardı o biraz beni yönlendirdi, telkin etti. Ben hem futbolda yani ülkemizde altyapıya ne kadar önem veriliyor, gençlere ne kadar önem veriliyor? Yani İstanbul Büyükşehir Belediyesinin, kendi takımım olduğu için söylüyorum. Tamam, ligdeki durumu kötü olabilir, ama benim yüzümden yani benimle beraber 3 tane arkadaşlık, biz. Onlar da o takımın altyapısından çıkmıştı. Bir anda kenara itildik, yani hep futbol...

Doğan Ersavaş: Çok özür dilerim. Soruyu net olarak alabilir miyim? Çünkü, vaktimiz çok dar, birkaç soru daha alalım.

Soru: Futbol izleyicisi olarak, soğudum, hem futbola küstüm ve bıraktım ondan sonra. Okula hayatıma başladım. Yani ben lise ve ortaokul hayatımda sadece futbol aşkı yüzünden yaşayamadım yani. Ne durumda çok merak ediyorum, altyapı. Hala bu gençler yani yetiştiriliyor mu? Bir tek mi, Arda Turan var, bir tane mi Tuncay Őanlı var, ya? Bir dünya vardır, yani bunlardan.

Yılmaz Vural: Evet, evet, doğru söylüyorsun. Yani Türkiye bu konuda maalesef daha çok doğruyu bulmuş değil. Mesela bak bugün milli takımlar da dahil, profesyonel takımlarda hep Almanya kökenli, altyapısı orada oluşmuş gençlik Türkiye'de çok ön plana çıkmaya başladı ve sayıları çok fazla. Çünkü, Türkiye kendi içinden altyapıdan oyuncular yetiştiremiyor. Dolayısıyla futbolu idare edenler, ne zaman ki Futbol Federasyonu'nu bir kulüp gibi görmezlerse, sırf Milli Takım başarılı, başarılarıyla başarılı olduklarını düşünmezlerse, çünkü milli takımları Avrupa Şampiyonası'na götürüp orada çok başarılı olun diye bir madde yok. Orada Türkiye gençliğine futbolu sevdiren, futbolu ülke geneline yayın, futbolu sosyal ve diğer boyutlarıyla, ülkeye faydalandırın. Böyle bir amacı var, aslında olayın. Türkiye'nin her altyapısı olduğu gibi, futboldaki altyapısının da oluşması adına bir çalışma yapılırsa, benim için en büyük federasyon başkanı odur. En önemli federasyon yönetimi odur benim için. Dolayısıyla işte bakın bir gencimiz ne hale gelmiş... O işi yapmak istediği halde, nasıl dışlanmış... Orada bir çalışma olmamasından. Biz de bunu sürekli gündeme getiriyoruz. Çünkü, kendi altyapısını oluşturamazsa, bir ülke... İŞte Mehmet Aurelio diye bir

yabancıyı Türk yapıp oynatırsınız. Yani koskoca Milli Takım, 70 milyonluk bir Türkiye’de, Milli Takım’ın orta sahasındaki kendinden birini oynatamıyorsa, böyle bir imkanı yoksa ki bu yetersizlikten oldu, yani iyi oyuncular olsa Mehmet Aurelio niye oynasın? Ama belki bu maçta Wederson da oynayabilir, diğer maçta bir tane daha birisi oynayabilir ve ülke bundan utanmalı, bana göre. Yani kendi potansiyeli, inanılmaz yüksek boyutta genç potansiyeli olan bir ülkenin bu duruma düşmemesi gerekir. Altyapı çalışmaları yok değil, ama inanın Türkiye eğitim anlamında 52 tane UEFA ülkesi (veya 53 oldu galiba) arasında antrenörlük eğitimi benimsenmemiş tek ülke hemen hemen ve şu anda yeni yeni işte UEFA’nın oluşturduğu antrenör eğitimi Türkiye’de de başladı, birkaç seneden beri ve artık onların seviyesine neredeyse gelmek üzere hala geldiği bir ortamdayız daha. Yani işte onu da başarabilirsek, sanırım eğitim anlamında... Çünkü, oradaki o programda altyapı antrenörleri oluşması gerekiyor. Türkiye’de altyapı eğitimi önce antrenör sayısı çok az bir kere, hemen hemen yok. Çünkü, futbolu bırakmış, parası yok. Aman yazıktır, çocuk üstte çalışmıyor, altta çalışsın... Bu işin metodolojisini bilmez. Gencin işte 6-8 yaşında ve 8-10 bu yaş gruplarındaki hormonal gelişimi, fiziksel gelişimini bilmez, psikolojik gelişimini bilmez. İnsandaki o, bir A takımındaki oyuncu gibi buradada da yapılacak bu işler. Yanlış antreman yapıp da çocukların gelişimini engeller. Yani yavaş yavaş tabii ki çok yavaş gidiyor. Ama değişmesi adına çalışmalar yapılmıyor mu? Yapılıyor. Bakalım ne kadar süratli olacak, bakalım ne kadar çabuklaşacak, bu konuyu ben de merak ediyorum.

Doğan Ersavaş: Oradan ilk önce biri, siz mi el kaldırmıştınız? Evet, rica edeyim. Buyurun.

Soru: Soruma zaten cevap aldım ama ben daha bir üst seviyeye çıkaracağım o soruyu. Ben mesela, Bursaspor’un teknik direktörü 1 ay sonra Gençlerbirliği’ne geçiyor. Gençlerbirliği’nden, Antalya’ya geçiyor, Antalya’dan, Malatya’ya geçiyor. Oradan oraya geçiyor, oradan oraya geçiyor. Habire böyle bir değişim oluyor. Siz de az önce bunu yönetime bağladınız ve peki biz Aziz Yıldırım, eskiden Mehmet Ali Yılmaz vardı, Trabzonspor’un mesela, Serdar Bilgili vardı. Böyle adamları bu kulüplerden mesela, 3 büyük kulüpler diyoruz. Bu güzide kulüplere...Chelsea örneğini verdik, Arsenal örneğini... Böyle başkanları getiremiyor muyuz? Bu başkanları getirmek için de neler yapmalıyız? Onu soracaktım.

Yılmaz Vural: Şimdi, ben 86’da antrenörlüğe başladığımda, Alex Ferguson da Manchester United’e başladı. Ben 18 takım değiştirdim, adam halen orada. Ve Bülent Korkmaz, Türkiye’de daha bir seneye dayanan bir antrenörlük geçmişi olmasına rağmen üç takım değiştirdi. Yani sanırım, onun isteğiyle olmuyor. Yani bana diyorlardı ki, “sen istikrarsızsın, niye bu kadar takım değiştiriyorsun?”. Yahu İbrahim Tatlıses’in bir lafı var, “Oxford mu vardı Urfa’da, okumadık”. Yani bizde bir takımında çalış diye, müsaade ettilerde mi, çalışmadık. Dolayısıyla, Türkiye’deki işte demin söylediğim mantıktan dolayı bu iş olmuyor. Ama bakın, şimdi, uzun süreli çalışan yöneticilere İlhan Cavcav, Aziz Yıldırım, Cemal Aydın, Celal Doğan çok uzun süre buldukları kulüplerde bayağı güzel şeyler yaptılar. İşte bugün Fenerbahçe’nin gelişimini görüyorsunuz. Ekonomik boyutuyla tavana vurdu neredeyse yani ve de başarısı anlamında bir sürü gelişmeler oluyor. Demek ki, uzun süreli çalışmalar doğru işler ortaya çıkarabilir. O anlamda, mesela kulüpler, şimdi kongrelerinde en az 3 senelik seçilmeleri gerektiği anlamında değişikliklere gidiyorlar. Yani tüzük değişiklikleri oluyor. Dolayısıyla, gelmiş bir yönetim, 3 seneden önce yapacağı hedefleri oluşturabilir mi, mümkün mü? İşte bu artık yönetici tiplemesinin değişmesinden kaynaklanıyor, çağın zorlamasından kaynaklanıyor. O anlamda umarım, inşallah tüm kulüplerimiz, bu gelirle ilgili, çünkü kişiye dayalı bir gelir sistemi ile kulüp idaresi olursa, dolayısıyla böyle olur. Ama kulüp kendi gelirlerini, kendi ayakları üstünde duracak kadar temin ederse artık onun başına gelen yöneticiler, bu işten anlayan insanlardan seçilir, olur. Çünkü, onun parasına ihtiyaç yoktur. Görgüsüne, bilgisine ihtiyaç vardır diye düşünülür. Yani aşama aşama gidiyor, olaylar. Umarım inşallah çabuk çabuk olur, bu işler. Çünkü, yeniden Spor Kanunu düzenleniyor. Dün Levent Erdoğan, Beşiktaş’ın yöneticisidir kendisi, çok iyi bir hukukçudur. O, “*kanun elime geldi, baktım inanılmaz kötü*” dedi”. Ne yapacağız? Bunu hemen engellememiz gerekiyor”

falan. Yani hazırlanan kanunlar da nasıl oluyor? Yani çabuk çabuk yapılmaya mı çalışılıyor? Bir takım eksiklikler oluyor. Yani dört dörtlük idareye yakın bir şey oluşturulamıyor.. Ama durum bu, yapacak bir şey yok.

Doğan Ersavaş: Dünyanın hiçbir yerinde şey var mıdır? Bir başkente maç yapmaya gelen bir takımının bütün yönetim kadrosu, Başbakan, Cumhurbaşkanı, Genelkurmay Başkanı, işte Ulaştırma Bakanı, Bayındırlık Bakanı filan gibi bakanları ziyaret etsin. Yani o kulüp yöneticilik mantığının altında yatan, söylemek de tabii biraz da şeydir, tuhaf ama isim vermediğim için suç teşkil etmiyor, herhalde. Böyle bir yaklaşma her halde başka bir yerde... Başka kim vardı? Sen, sen o sonra sıra, evet canım sen.

Soru: Öncelikle okulumuza hoş geldiniz, demek istiyorum. Ben 2. sınıf öğrencisiyim, Malzeme Mühendisliği. Ayrıca Atılım Üniversitesi Futbol Takımı'nda oynuyorum. Sorum, futbolun, bugün konumuz Futbolda Çağın Neresindeyiz? Yalnız ben dikkat ettim. Dün, pazar günü maçlar tamamlandı. Yanlış hatırlamıyorsam, Sivasspor-Kasımpaşaspor maçı haricinde ve Konyaspor-Oftaş haricinde bütün maçların sonucunda hakemlere karşı inanılmaz bir feryat vardı. Yani her takımın yöneticisi, başkanı, futbolcusu, teknik direktörü, herkes yani hakeme karşı, işte tamamen cephe almış. Hani denildiği gibi de işte futbolcularda hiç suç yok. Hani yenildi işte ya da yendi. Herkes hakeme karşı, yani ciddi manada bayağı bir feryat içindeydi. Şimdi ben şunu sormak istiyorum. Her hafta bu böyle, kesin hakeme karşı isyan ön planda... Yani biz böyle futbolun neresinde olabiliriz? Yani futbolun çağından bahsediyoruz da, yani biz dikkat ediyorum. Avrupa'da hiçbir ülkede hakeme karşı kalkıp bir başkan ya da her hangi bir antrenör bu kadar feryat etmiyor. Ben kasıtlı olduğuna da inanmıyorum ama...

Doğan Ersavaş: “Biz de niye böyle”? diyorsun...

Soru: Neden böyle ya da kasıt var mı bunlarda? Hakemler kasıtlı mı yapıyor bunları?

Doğan Ersavaş: Ben Zeki arkadaşına pas edeceğim de birşey söyleyeceğim. Şimdi üniversite talebeleri bunu mutlaka okumuşsunuzdur. Pavlov'un deneyi var hani, Pavlov'un köpeği diye bir şey var. Zil çalıyor, yemek veriliyor, zil çalıyor, yemek veriliyor. Birkaç zaman sonra zil çalınca köpekte mide suyu salgılanmaya başlıyor. Şimdi bu teşbihte hata olmasın. Buradan çıkıyorum. Toplumun şartlandırılmasına gelmek istiyorum. Doğan Ersavaş, Fenerbahçe (Fenerbahçe atıyorum şimdi) maçına verildi. Şöyle bir yazı mutlaka çıkacak : “İki sene önce oynanan maçta, Fenerbahçe'nin aleyhine vermiş olduğu penaltıyla Fenerbahçe'yi yakmıştı. Bu federasyon tekrardan nasıl verdi bu adamı?” diye başlayan bir yayın politikası var. Ben basketbol hakemliği yaptığım için biliyorum. Orası, hakikaten orası da bir arenadır, yani. Hakemlik çok zor bir şey, bildiğiniz gibi değil. Kural bilgisi yetmez. Federasyon ne ister? Hakem camiası ne ister? MHK Başkanı ne der? Hangi taraf daha etkilidir? Bu gibi şartları düşünmekten kendileri hakemler kuralları uygulayamazlar. Ben bunu bir şey yapmak istiyorum. Zekiciğim bu konuya sarıl lütfen.

Zeki Çol: Pavlov'un köpeğinden yola çıktı, Doğan. Ben, size bir şartlı refleks olayı anlatayım, yaşanmış. Amerika'da, bir grup deneyi yapıyorlar. Böyle bir salonun içerisine sokuyorlar. Ekranı bir görüntü giriyor, saniyenin çok kısa bir dilimi içerisinde görüntü indiriliyor ve çekiliyor. “Buyurun diyorlar, değerlendirin. Ne gördünüz?”. İki tane insan, birisi siyah, birisi beyaz. Ortada bir bıçak var ve birisi birisini bıçaklıyor. Salondaki deneklerin %90 küsürü siyah beyazı bıçaklıyor, diyor. Oysa bıçaklayan beyaz! Hakem de bu camianın negromeni. Yani, bunun önüne geçemiyorsunuz Türkiye'de. Neden geçemiyorsunuz? Çünkü, Türkiye'de çıkar ilişkileri çok fazla, küçük hesaplar çok fazla. Türkiye'deki yöneticilerin ufuksuzluğu; oyuncuların, teknik adamların sıkıştıkları zaman, hakemi fatura adresi göstermek istemeleri ya da taraftarların, medyanın da yönlendirmesiyle her fırsatta hakeme yüklenmesi artık vaka-i adiyeden oldu Türkiye'de. Bakın arkadaşlar, ben daha geçen, önceki hafta Eindhoven-Fenerbahçe maçındaydım. Bizzat kendi gözlerimle gördüm. Eindhoven-Fenerbahçe maçındaki... Şampiyonlar Ligi'nde maç yönetmek için ya “first list” olacaksınız, ya “top list” olacaksınız, yani. Avrupa genelinde en başarılı 50 hakem arasında olacaksınız. Bu

adamcağız da onlardan bir tanesi. Türkiye’de böyle maç yönetilsin, inanın bu medya da, bu taraftar da, bu yöneticileri de tefe koyarlardı. Ya hata yapılacak, yapılmaması mümkün değil. Bakın en çok gündeme gelen konulardan bir tanesi, ben de maçıydım, en son Fenerbahçe-Beşiktaş maçı, bana göre de pozisyon faul değil. Ama hakem düdüğü çalmış. Bakın bir, iki, üç, dört, sayın beş saniye geçmiş ve pozisyon üç kere değişmiş, hakem kararı vermiş, ondan sonra bir gol olmuş. Bunu tartışıyoruz. Çünkü, Türkiye’nin futbola ilgili ufku çok sığ. Çünkü, Türkiye’de kaybeden mutlaka ve mutlaka bir şekilde başarısızlığını, birilerinin boynuna fatura olarak asmakla ödevli. Bu anlayış devam ettiği sürece, Türkiye’de maalesef bu kaosu devam ettireceğiz, bir türlü bitiremeyeceğiz. Batı’da hakemi eleştiren teknik adam kaç kez gördünüz, oyuncu kaç kez gördünüz?

Herhalde iki tane, üç tane, beş tane yaparsınız. Yapacak, yapması da son derece doğal. Futbolun en cazip, en çok tartışılan, en fazla ilgi duyulan oyun olmasının gerisinde, tartışmanın devam etmesi yatıyor. Arkadaşlar, FİFA’da tartışmaların devam etmesidir. Ne kadar tartışılırsa, o kadar futbol ekonomisi güçlenecektir ve futbola ilgi artacak, futbol oynayan sayısı ya da futbola yatırım yapan sayısı yukarılara doğru çekilecek. Ama biz bu tartışmaları çok farklı bir yerinden yapıyoruz. Hemen “satılmış” diyoruz., “bu birisinin güdümünde” diyoruz. “Bunu zaten özel olarak tetikçi gönderdiler” diyoruz. Ya bu işler bu kadar kolay değil. Futbol camiasına bakın, neresinden bakarsanız bakın, 30 küsur senenin üzerinde bu camianın içindeyiz. Bugün Hakkari’de olan, yarın İstanbul’a dönüyor, arkadaşlar. Hiçbir şeyin gizli kalma şansı yok.

Yılmaz Vural: Hiçbir şey gizli kalmıyor, ama yine devam ediyor. Şimdi bakın Türkiye’de amca, dayı ilişkileri olduğu müddetçe bunlar hep olacak. Mesela burada eğitimler ediyorsunuz. Çok geliştirmiş, geliştirmişsiniz, çalışmışsınız, bir döneminiz var. CV’nizi veriyorsunuz. Orada başkası geliyor. Yani bizim yeğenin de, şuna bir bak diyor. Sizin orada olmanız lazım. Eğer yeterlilikse bu öbürü oluyor. Yani bu kadar dayı, amca ilişkileri içerisinde bir iş yapılırsa bu ülke de, oraya gelen insanların taviz vermemesi mümkün mü? Birilerinin bir şey dediği zaman onları dinlememesi mümkün mü? Yani Türkiye’de hala işler alaturka, o yüzden kimse kendisinin olacağı yerde değil. Hiç kimse mutlu değil hayatından. Çünkü ya hakikaten layık değil de orada veya layık ama orada değil, kimse memnun değildir, ondan. Bu ilişkileri düzeltmediğimiz müddetçe, ben onun için hep futbolun hayatın yaşamın oyunsallaşmış, bir biçimi derim. İşte futbol bir hayat, futbol içindeki insanlar da bir hayat veya diğer meslek branşlarına bakın, hepsi hepsi böyle. Yani öyle olunca olayı değiştirmeniz mümkün değil. Çünkü ben eğer teknik direktör isem, iki maç sonra buradan beni kovacaklarsa elinizden ben hakeme yüklenirim. Niye yüklenmeyeceğim? Dolayısıyla yani çok açık konuşmuyoruz sizle burada. Öyle olaylar var ki, Zeki’nin dediği kadar çok masum değil, yani hakikaten var. Bunlar oluyor. Yani futbol camiası içinde olup da bizim mesela deyip de diğer mesleklerde de, diyoruz ki, bir an temiz bir sayfa açılsın. Hepimiz bu işin içinde az veya çok olmuşuzdur, mümkün değil olunmaması, olmuşuz. Bakın bu kadar rahat itiraf edeyim. “*Ama bugünden sonra olmayalım*” diyoruz. Kimse buna yanaşmıyor. Çünkü kendine güvenemiyor. Yarın yine bir şey yapabilir. Eğer bırakalım, geride, artık toplum temiz futbol izlesin, temiz bir şey olsun. Herkes kendi dediği gibi evinin önünü temizlerse, toplumda hiçbir konuda sorun kalmaz zaten. Ama temizlemek adına kimsenin bir şey yaptığı yok. Yine eski tas eski hamam devam ediyor. Çünkü, hizmet ettiği, futbolun Türkiye’de kime hizmet ettiği, kime ne yapmak istediği ortada. Yani bunu saklayacak bir şey yok. O zaman bunu düzeltmek adına yapalım biz uğraşımızı. E bakıyorsunuz, Merkezi Hakem Kurulu denilen kuruluş evvelde özerkti, yüzüne gözüne bulaştırdı özerkliğini. Çünkü, yaptığı bütün yanlışlar Federasyon’a geliyor, ben ne yapayım, maçı ben yönetmem ki, federasyon olarak, ben bunu atamamışım, kendi kendine atıyor. Bana niye bağıriyorsunuz? Bu anlamdan yok kardeşim özerkliği, ben özelim. Madem küfürü ben yiyorum, ben atayım bari veya benim atayacaklarım, bunu yapsınlar, olayına dönüyor, iş gene olmuyor. Devletten bir şey alın kardeşim. Kendinizi idare edin. Özerksiniz, artık demiş. Onu beceremiyorsun. “Geriye dönüş mü başladı?” diye düşünmeye başlıyorsunuz. Bir bakıyorsunuz, Federasyon da işte ne güzel itiraf etmiş, medyayı bu işin içine niye alıyorsunuz? Özveriye bakın, medeniyete bakın. Yani

biz burada niye oluyoruz ki, yani bu kongrenin içinde diyebilecek kadar tarafsız bir insan, diğer tarafta bakıyorsunuz, pratik içinde antrenörler, pratik içinde hakemler, pratik içinde futbolcular, Federasyon seçimlerinde rol oynamaya çalışıyor. Yani bir de bu seçen insanların ne kadar tarafsız olacağını düşünebilirim. Yani böyle bir ortamdan çok düzgün bir şeyin çıkması mümkün mü? Değil, eğer siz, oy varsa bir yerlerde arkadaşlarım, seçilme, seçme olayı varsa bu da muhakkak soruşturmayla olur. Şimdi beni seçenlere taviz vermem lazım. Demem lazım ki, tamam kardeşim, beni seçmeyenleri aramızdan atmam lazım. Beni seçmedi, çünkü yani biz bu kadar medeni toplum değiliz. Yani beni seçmeye "olsun beni seçmediniz, ama olsun. Ben gene bak ne kadar medeniyim. Size de beni seçenler kadar hizmet ederim, hizmet götürürüm", böyle bir mantık var mı? Yok. İşte futbol bu aşamada arkadaşlarım, yani bizim kendi konumuz bu. Bu aşamada bunu nasıl düzeltir, ne yapar bilemiyorum. Yani, insanın olduğu yerde her şey suistimale çok açık, en güzel sistemlerde bile, bakın Avrupa'da ben bir avukata gittim. Dedim "*ya kardeşim ben bu davayı kaybedeceğim. Eğer şöyle şöyle yaparsak, biz bunu kaybetmeyiz*". "*Yok ben bu kanunla oynayamam, bu tarafından gitmem, kardeşim. Kaybedersen kaybet*" dedi. Adamdaki, vatandaşlık bilince bak, meslek bilincine bak. Bizde de o kanunu delmek adına neresinden giderseniz, gidin delebilirsiniz, deliyorsunuz. Yani siz dünyanın en iyi kurallarını, kanunlarını oluşturun. Eğer insanlar onlara uymayı düşünmez, onları bozmak isterse, insanın oluşturduğu bir kanun bozulur yani. Orasından burasından bir gedik bulunur. Sıkıntı bu, ben dediğim gibi insan kalitesini arttırmak, toplumda insanı iyileştirmek, her branş için çok önemli, yani insanı siz bu hale getirirseniz, bu kadar nötr hale getirirseniz, o zaman toplumda sorun olmaz zaten.

Doğan Ersavaş: Evet. Evli erkekler bilirler, evde son söz hanımındır. Bizim de panelde son söz hanımefendinin. Tamam. Peki tamam, hanımefendin sorusunu alalım da.

Zeki Çol: Çok afedersiniz. Şimdi ben futbolun masum olduğunu ifade etmedim. Zaten baştan beri futbol ekonomisiyle ilgili bir şeyleri özellikle anlatıyorum. Sponsorların, futbolun teknik gelişimi dahil, ne kadar etkili olduklarını anlatmaya çalışıyorum. Ama Yılmaz daha farklı bir noktaya taşıdı olayı. Arkadaşlar hiç kimse masum değil, teknik adam da masum değil, kulüp yöneticisi de masum değil, oyuncu da masum değil. Eğer zayıf halka olarak bulduğunuz birisini sürekli taciz eder, ondan sonra ondan yararlanır ve ardından fahişe ilan etmeye kalkarsanız, biraz suçu kendinizde bulacaksınız. Sadece fahişede suç aramayacaksınız. O teşviki kim yapıyor? Ona da dikkat edeceksiniz. Türkiye'de farklı bir oyun oynanıyor. Bu farklı oyun bundan sonra da oynanmaya devam edecek. Neden devam edecek? Yılmaz kenarından, köşesinden girdi. Türkiye'de özerkliğin başlamasıyla birlikte yapılan bir değişim, yasa değişimi, hakemlere daha bir farklı hareket alanı getirdi. Denildi ki, hakem kurulu bağımsız olsun, o fikri savunanların başında da ben vardım. Sonuçta hakem kurulu bağımsız oldu. Ardından ne oldu biliyor musunuz? Kulüp yöneticileri ya da bazı üst düzey yöneticiler, hakemlere istedikleri gibi ulaşamadılar. Ardından bu yapı değişsin dediler, değiştirdiler. Geçmişte ben şunları biliyorum: Türkiye'de bugün çok az yapıyor, bazı şeyler. Geçmişte Federasyon Başkanlarını bir tarafa bırakın, genel müdürleri bir tarafa bırakın, bakanları bir tarafa bırakın, parlamenterler bu işlerin içerisindeydi, belediye başkanları bu işin içerisindeydi, iş adamları bu işin içerisindeydi ve biz, Doğan'da iyi hatırlar, böyle sayardık, işte şu şu şu... ailenin kirli çocukları, çok net bilirdik. Şimdi bu çizgiler yavaş yavaş Türkiye'de terk ediliyor. Ama bugünkü genel kurul yapısıyla yani bugünkü genel kurul yapısı da ehvenişer, şu an hükümetin hazırlamış olduğu tasarı, futbola tam dinamit koyacak olan bir tasarı. Futbolun gelecekle ilgili sorunlarını katbekat attıracak olan bir tasarı. Eğer Futbol Federasyonu yönetimlerini amiyane tabirle Kulüpler Birliği'nin kucağına atarsanız, hiçbir noktaya gidemezsiniz. Futbolu kim yönetecek, önce Türkiye'de bunun kararının verilmesi lazım. Futbolu eğer sağlıklı, güçlü, dirayetli bir otoritenin yönetmesini istiyorsanız, o zaman yasayı farklı çalışır şekilde götüreceksiniz. Artı bir başka boyut daha var. Türkiye'de futbol ailesinin içerisindeki insanların ve ben çok fazla samimi olduklarını düşünmüyorum. Hepsi kendi çıkarlarına bakıyor. Futbolun çıkarlarını savunan kimse yok. Eğer Türkiye, futbolun çıkarlarını savunma noktasına gelmezse, bu kaos ortamı önümüzdeki günlerde daha da fazla

kendisini hissettirecek. İşte o adına çağdaşlaşma dediğimiz çizgiye biz o zaman ulaşmakta biraz daha zorlanacağız.

Doğan Ersavaş: Teşekkür ederim. Buyurun hanımefendi.

Soru: Koyu bir Eskişehirspor taraftarı olarak...

Doğan Ersavaş: Dün 3-0 galip gelmişti...

Soru: Öyle oldu. İstanbul takımlarının, Anadolu takımlarının başarısını engellemesi konusunda ne düşünüyorsunuz?

Doğan Ersavaş: Bana mı sordunuz?

Soru: Hepinize sordum.

Doğan Ersavaş: Hepimiz teker teker cevap vermeyelim. Ben, çünkü, paneli idare durumundayım. İsteyen hangi arkadaşımız istiyorsa o cevap versin.

Soru: Yılmaz Hoca da olabilir.

Yılmaz Vural: Sinirlenme....

? : Sohbet çok güzel de, çocuklar servise yetişecekler. Biraz da panel şeyde...

Yılmaz Vural : Yani hasılat rekoru kırıyoruz, burada, bir de bunlar giderse hiçbir şey konuşamayacağız yani.

? : İstiyorsanız panel plaketlerini vereyim sonra devam edin. Servise yetişecekler.

Yılmaz Vural: Hemen Zeki ona kısa bir cevap versin, ondan sonra bırakalım.

Zeki Çol: Şimdi futbol ekonomisiyle bir parça bağdaştırmak lazım konuyu. Futbolun Türkiye’de şu an yoğunlaştığı iki bölge var. Bunlardan bir tanesi İstanbul, bir tanesi Ankara. Tabii ki, futbol ekonomisinin yanısıra belediyelerin yaptıkları organizasyon ya da bazı kulüplerin diğerlerine oranla daha iyi yönetilmeleri de, daha iyi istikrarlı olmaları da o çizgiyi gerekli getiren gerekçelerden bir tanesi. İstanbul’un 5, Ankara’nın 4 takımının olduğu yani iki bölgenin ligin yarısına hükmettiği bir yapılanma sağlıklı bir yapılanma değil. Bunu kabul etmek lazım. Ancak Eskişehirspor örneğinde olduğu gibi bir dolu kulüp geçmişteki performanslarının maalesef olağanüstü gerisinde. bakın Göztepe gitti, Göztepe amatör kümede. Göztepe’nin performansı, Eskişehirspor’un çok önündeydi. Türkiye’de yarı finallere kalan ilk takımdır, Göztepe. Şu an bir bakın tabloya, onlarca kulübü 3. Lig’te görürsünüz, 1. Lig’te oynamış. Bazı kulüpler ortaklıkta yoktur. Bunu sadece İstanbul futbolunun ya da İstanbul kulüplerinin, Anadolu kulüplerini yutması anlamında algılamamak lazım. Anadolu’daki organizasyonların güçsüzlüğünden de kaynaklanan bir şey bu oluşum.

Doğan Ersavaş: Evet, hocam .

Ömer Gören (Atılım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Görevlisi, Avukat): Bana mı söz?

Doğan Ersavaş: Evet. Galiba bir söz istemiştiniz.

Ömer Gören: O zaman şöyle kısaca şuradan ifade etmek istiyorum.

Doğan Ersavaş: Bir buçuk dakika ...dakikası olarak otobüs kalkıyor.

Ömer Gören: Çocuklar, Hukuk Fakültesi Öğretim Görevlisi Avukat Ömer Gören. Ben de eski bir futbolcuyum. Her birisi de birer dostum benim. Çok dikkat ettim. Futbolun az, Türkiye'nin önemli sorunlarının akademik düzeyde neredeyse biraz daha yoğun tartışıldığı bir program oldu. Bu da güzel bir şey tabii işte, futbolun kalitesinin giderek yükseleceğini gösteriyor. Bu konuda çok şey söylenebilir. Ben başka bir şey, biraz evvel bir talebem sordu aslında. Türkiye'nin bugünkü futbol yaşamındaki sıkıntı buradan kaynaklanıyor. Önce bir tespit söyleyeyim. Bir ülkenin bütün kurumları iyi olur da, bir kurum kötü olur mu? Olmaz. Bir ülkenin genel seviyesi neyse, bütün kurumlar aşağı yukarı o seviyelerde dolaşır. Yani bizim bütün kurumlar çok iyi de, futbol çok mu kötü? Paralel gidiyor. Siyasetin kötülüğü, ekonominin kötülüğü vs. işte futbolun kötülüğüyle birlikte gidiyor. Ama asıl söylemek istediğim, küçükhanım çok güzel bir soru sordu, ben onu biraz daha aşağı çekeceğim, şöyle: Bana göre Türk futbolunun bütün sıkıntısı bu üç büyüklerde. Şimdi, bakın arkadaşlarım. Başka takımlara taraftar kalmadı. Ben 30 senelik Gençlerbirliği'yim. Sülalalece, Gençlerbirliği'yim. Gençlerbirliği 200 kişiye oynuyor. Bütün spor yazarı arkadaşlarım, pazar günü oldu mu, akşam, Fener, Galatasaray, Beşiktaş'a bedava müşavirlik yapıyor. Bir tanesi Bursaspor'u konuşmuyor. Şu taktikle oynadı, şu oyuncu böyle oynadı. Gençlerbirliği böyle oynadı veya Malatyaspor... Hayıır... Efendim Tuncay'ın ayağında kıl döndü de şu pozisyonda, buradan oldu. Şimdi üç büyükler hastalığı çözülmedikçe, Türk futbolunda hiçbir şeyi çözemezsiniz. Ankara'da, Gençlerbirliği, Ankaragücü şampiyon olmadığı sürece hiçbir şeyi çözemezsiniz. Bir Samsunspor şampiyon olmadığı sürece hiçbir şeyi çözemezsiniz. Şimdi bu üçlü yapı bütün anlatılanların altında yani sponsorluklar, hakem meseleleri... Şu Beşiktaş'ın son maçındaki hadise Türkiye Ligi'ndeki belki de o gün yirmi maçta daha oldu. Ama bakın Beşiktaş maçı hepimizi meşgul ediyor. E ne var yani, ne olmuş? Zeki Beye göre faul, bana göre faul. Şimdi bu kadar ince tartışmalara girdiğiniz zaman, dikkat edin bakın bunlar üç büyük kulüplerin maçında oluyor. Ya Ankaragücü-Gençlerbirliği maçının hiçbir pozisyonu tartışılmıyor. Haa şimdi evet, makro anlamda söylenen çok güzel şeyler var. Ama hastalığın temelinde, bakın taraftar yapısı oluşmuyor, kulüpler gelişmiyor. Niçin? Her şeyi bu üç kulüp hortumluyor. Taraftar onda, boş sahada oynadıkları zaman mağlup oluyorlar. Bütün yazarlarına bakın. "Taraftar, gelin!" Niye? O taraftar baskısının, hocam da onun için Fenerbahçe'ye gitmek istiyor, 50 bin kişiyle oynamak istiyor arkasında. Adamın morali bozuldu. 300 kişiyle oyna, 500 kişiyle oyna. Bir de diyor ki hocam, 50 bin kişiyle oynayayım ya. Şimdi arkadaşlarım, Türk futbolunun bütün dengesizliği burada. Bu üç büyük kulüp, taraftarı, parayı, her türlü imkanı emiyor ve geri kalan kulüplere hiçbir şey kalmıyor. İşte Gençlerbirliği 80 senelik kulüp, 300 kişiye oynuyor. Ankaragücü 80 yıllık kulüp, 500 kişiye oynuyor. Fenerbahçe, Ankara'ya geliyor Fener diye stad inliyor. Dünyanın hiçbir yerinde böyle bir şey var mı? Manchester United, Londra'ya gidecek ve Manchester diye stat inleyecek, yok böyle bir şey. Bu üç büyük kulübün bu yapısı, psikolojik olarak da siz gençlere, çocuklara intikal etti. Bir psikolojik bozukluk var. Yani illa şampiyon takımı tutmak. Niçin arkadaşım, niye? Bak şurada bir el kaldırırsam bir tane Gençlerbirliği, Ankaragücü'lü çıkmaz.

Antalyasporlu var...

Tamam, bakın o da işte Antalyalı olduğunu söylüyor.

Doğan Ersavaş: Antalyasporluymuş. Asıl takımın ne diyorlar?

Ömer Gören: Ha şimdi bakın, bakın mesele arkadaşlarım, sevgili gençler mesele buradan kaynaklanıyor. Bilkent'te ders verirken bir İngiliz Hoca vardı. Sordular, "hocam hangi takımı tutuyorsunuz?". Adam Gençlerbirliği dedi. Benim gözlerim çıktı. "Ya" dedim, "hocam, sen Gençlerbirliği'ni nereden biliyorsun?". "Ankara takımı" dedi adam. Şimdi mesele budur. Yoksa böyle herkes Fenerli, herkes üç kulüp boyutlu baktığınız zaman bu anarşi de oradan çıkıyor. Şimdi özellikle panelcilerin tamamına bu soru, üçbaşlılığı nasıl düzeltiriz?